

Zázrak pre malého Vilka Génová terapia funguje!	2
Tlač, Liek, 11. 9. 2026	
Genius Olympiad z pohľadu víťaza FVAT AMAVET	4
Online, amavet.sk, 11. 9. 2026, 9:47	
Tvoje nápady akceleruje AMAVET	5
Online, amavet.sk, 11. 9. 2026, 9:53	
Geografia v meniacom sa svete: Košice hostia vyše 250 geografov skúmajúcich zmeny miest, klímy, krajiny a spoločnosti	6
Online, ssn.sk, 11. 9. 2026, 10:22	
Týždenný prehľad udalostí v SR na 38. týždeň	8
Agentúrne spravodajstvo, TASR, 11. 9. 2026, 12:13	
UPJŠ: Viac ako 250 geografov sa stretlo na kongrese Geografia v meniacom sa svete	25
Online, tasr.sk, 11. 9. 2026, 17:07	
Erik Sikora - Krídla motívov	26
Online, kamdomesta.sk, 12. 9. 2026, 0:16	
Liek podľa vedcov funguje. Vilkoví rodičia naň však potrebujú ešte dva milióny eur	26
Online, aktuality.sk, 12. 9. 2026, 7:30	
Košický vedec Michal Goga o výskume na konci sveta, prežití v extrémoch a štúdiu machov a lišajníkov, ktoré môžu pomôcť aj medicíne	29
Online, eastmag.sk, 12. 9. 2026, 12:28	
Slováci prichádzajú o roky života v zdraví: V EÚ už patríme medzi NAJHORŠÍCH, odborníci bijú na poplach!	32
Online, topky.sk, 13. 9. 2026, 0:01	
Keď človek skrýva myšlienky na samovraždu: Signály, ktoré netreba prehliadnuť	33
Online, zdravie.pluska.sk, 13. 9. 2026, 10:00	
Tisíce mladých ľudí prežíva vnútorný boj. Pokusy o samovraždu pribúdajú, psychológovia upozorňujú na varovné signály	35
Online, ta3.com, 13. 9. 2026, 13:00	
IPečko prinieslo návod na pomoc	36
Tlač, Denník SME, 14. 9. 2026	

Zázrak pre malého Vilka Génová terapia funguje!

11. 9. 2026, Zdroj: **Liek**, Strán: 14, 15, 16, 17, 18, 19, Vydavateľ: DR - DISTRIPRESS s.r.o., Autor: Katarína Remiaš, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ, Lekárska fakulta UPJŠ

Dosah: 20 000 GRP: 0,44 OTS: 0,00 AVE: 17400 EUR

Zázrak pre malého Vilka Génová terapia funguje!

Rubrika: TERAPIA

Zázrak pre malého Vilka sa mení na realitu. Svetoví vedci prišli na Slovensko, prvé testy potvrdili, že génová terapia funguje! Vďaka Vilkovmu príbehu sa v Košiciach rodí vôbec prvé pracovisko so skúsenosťami pre génovú a personalizovanú liečbu budúcnosti

Príbeh malého Vilka Olexu, za ktorého záchranu prešiel jeho otec naprieč celým Slovenskom, vstúpil do dôležitej fázy. Vďaka obrovskej vlne solidarity sa v zbierke Zachraňme Vilyho podarilo vyzbierať už dva milióny eur - približne polovicu sumy potrebnej na prípravu unikátnej génovej terapie. Vedci teraz prinášajú správu, na ktorú čakalo celé Slovensko. Prvé laboratórne testy na Vilkových bunkách priniesli povzbudivé výsledky a liečivo funguje tak, ako odborníci očakávali.

Na Slovensko pri tejto príležitosti po prvý raz pricestovali kľúčoví francúzski vedci, ktorí stoja priamo za vývojom a prípravou lieku pre Vilka. Spolu so slovenskými odborníkmi z Univerzitnej nemocnice L. Pasteura a **Lekárskej fakulty UPJŠ** v Košiciach predstavili nielen aktuálny pokrok v prípravách Vilkovej liečby, ale aj jej širší význam a nádej pre ďalších pacientov. V Košiciach sa zároveň pripravujú základy unikátneho pracoviska pre klinické skúšanie génových terapií a ďalších najmodernejších liekov. Skúsenosti získané pri príprave Vilkovej liečby tak môžu v budúcnosti pomôcť aj ďalším pacientom so zriedkavými a dnes neliečiteľnými ochoreniami.

Ako sa dnes má Vilko

Vilkoví diagnostikovali Duchennovu svalovú dystrofiu (pozn.

DMD - Duchenne muscular dystrophy), keď mal len šesťnásť mesiacov. Pri tomto závažnom genetickom ochorení telo nedokáže správne vytvárať dystrofín, bielkovinu nevyhnutnú pre fungovanie svalov. Bez nej svaly postupne slabnú a ochorenie neskôr zasahuje aj dýchanie a srdce. Vilko má už o niekoľko dní tri roky a jeho ťažkosti sú v porovnaní s rovesníkmi badateľnejšie.

Kým deti v jeho veku už bežne behajú, skáču a samy vychádzajú po schodoch, Vilko to nedokáže. Ťažšie vstáva zo zeme alebo dvíha predmety a pri chôdzi po nerovnom povrchu stráca stabilitu. Rodičia s ním každý deň cvičia a masírujú ho podľa odporúčaní zo špecializovaných pracovísk v Prahe. Každý týždeň navštevuje fyzioterapeuta a absolvuje hipoterapiu. Počas leta s ním rodičia aj plávajú, pričom voda musí byť vzhľadom na jeho diagnózu dostatočne teplá. „Vilko je veselý a vnímavý chlapec, ktorý chce robiť všetko presne tak ako jeho starší bráček Riško. Keď bol menší, rozdiely neboli také viditeľné. Dnes už čoraz viac vnímame, čo jeho rovesníci dokážu, ale jemu to žiaľ, jeho svaly nedovolia. Každý deň preto robíme maximum, aby si svoju silu udržal čo najdlhšie,“ hovorí Vilkov otec Richard Olexa.

Ako sa začal vedecký príbeh za príbehom Vilka

Po stanovení diagnózy začal Richard Olexa študovať odborné materiály, oslovovať lekárov a sledovať vývoj génových terapií vo svete. Jeho hľadanie ho priviedlo až na odbornú konferenciu v Spojených štátoch, kde oslovil francúzskeho vedca Nicolasa Weina.

Nicolas Wein sa dlhodobo venuje génovej terapii ako liečbe Duchenneovej svalovej dystrofie a vyvinul terapeutický prístup, ktorý zodpovedá práve Vilkovej genetickej poruche.

Z prvého kontaktu postupne vznikol medzinárodný projekt, do ktorého sú dnes zapojené pracoviská a odborníci z Francúzska, Slovenska, Česka, Belgicka a USA.

„Na začiatku som bol otec, ktorý napísal vedcovi a dúfal, že mu odpovie. Dnes tento vedec prišiel na Slovensko spolu s riaditeľkou TaRGeT Institute (Inštitút Univerzity v Nantes pre Vývoj génových terapií, pozn.) a pri jednom stole so slovenskými lekármi pripravuje ďalšie kroky smerujúce k Vilkovej liečbe. Najskôr sa okolo Vilka spojili desaťtisíce ľudí. Postupne sa k nim pridávali odborníci, vedci a lekári z rôznych krajín. Bez jednej ani druhej pomoci by sme dnes nemali prvé výsledky,“

hovorí Richard Olexa.

Prvá fáza príprav potvrdila, že majú správny „recept“

V prvej fáze vedci pripravili a otestovali terapeutický prístup zodpovedajúci Vilkovej konkrétnej genetickej poruche. „DMD gén si môžeme predstaviť ako dlhý recept na výrobu dystrofínu - bielkoviny potrebnej pre správne fungovanie svalov. Tento návod sa skladá zo 79 častí. U Vilka sa chyba nachádza v jeho šiestej časti, preto bunka nedokáže návod správne prečítať a vytvoriť potrebný dystrofín. Naš terapeutický prístup jej pomáha poškodenú časť preskočiť a vytvoriť skrátenú, ale funkčnú formu dystrofínu. Prvá séria testov na Vilkových bunkách potvrdila, že navrhnutý mechanizmus funguje,“ vysvetľuje Nicolas Wein, profesor Nantes Univerzity, autor

terapeutického prístupu a hlavný vedecký garant projektu. Na overenie zvoleného prístupu vedci vyrobili malú laboratórnu dávku liečiva a v TaRGeT Institute v Nantes, kde ju otestovali priamo na Vilkových bunkách. Liečivo vyvolalo presne

tú reakciu, ktorú odborníci očakávali. Ďalšie kontrolné testy ešte pokračujú, prvá fáza sa však blíži k ukončeniu. Pripravovaná terapia navyše nemusí byť využiteľná iba pri Vilkovej konkrétnej mutácii. V budúcnosti by mohla byť vhodná aj pre ďalšie deti, ktoré majú poruchu v šiestej, siedmej alebo ôsmej časti DMD génu.

Druhá fáza spojila vedcov z piatich krajín

Povzbudivé výsledky prvej fázy umožňujú vedcom plynulo prejsť k ďalšiemu kroku. Druhá fáza je vďaka zbierke už finančne pokrytá a začala sa jej odborná a technická príprava. Vedci počas nej pripravujú väčšie množstvo liečiva, určujú dávku vhodnú pre Vilka a dôkladne preveria jeho bezpečnosť a toxicitu. Táto časť si už vyžaduje spoluprácu viacerých špecializovaných pracovísk. Na francúzskej strane ju koordinuje Oumeya Adjali, riaditeľka TaRGeT Institute v Nantes, ktorá spolu s Nicolasom Weinom po prvý raz pricestovala na Slovensko. Ako odborníčka na imunológiu a výrobu génových terapií prepája jednotlivé tímy a dohliada na prípravu väčšieho množstva liečiva potrebného na ďalšie testovanie.

„Vývoj gémovej terapie nie je prácou jedného vedca ani jedného laboratória. Spája molekulárnych biológov, odborníkov na výrobu, imunológov, toxikológov, lekárov, pracovníkov kvality aj regulačných expertov. Aj liečivo pripravované pre jediného pacienta musí splniť rovnako prísne požiadavky na kvalitu a bezpečnosť ako každá iná génová terapia. Našou úlohou

je všetky tieto časti prepojiť a pripraviť liečivo na ďalšie fázy

vývoja,“ vysvetľuje Oumeya Adjali.

Na druhej fáze vývoja dnes spolupracujú odborníci z Francúzska, USA, Belgicka, Česka a Slovenska. Bezpečnostné a toxikologické testy sa uskutočnia v špecializovaných laboratóriách v Českej republike, ktoré pracujú podľa prísnych pravidiel správnej laboratórnej praxe (GLP). Budú sledovať, ako sa liečivo správa v organizme, kde sa nachádza, ako rýchlo sa z tela vylučuje a či nevyvoláva nežiaduce účinky. Podľa aktuálneho harmonogramu by mohli byť výsledky známe v prvom polroku 2027 a finálna dokumentácia dokončená v treťom štvrtroku 2027.

Tretia fáza prinesie dávku liečiva určenú priamo pre Vilka

Ak bezpečnostné testy dopadnú dobre, projekt sa posunie do tretej, procesnej aj finančne najnáročnejšej fázy. Jej výsledkom bude finálna dávka liečiva vyrobená podľa najprísnejších pravidiel kvality tak, aby mohla byť podaná priamo Vilkovi.

Doteraz vyzbierané dva milióny eur umožnili pokryť prvé dve fázy príprav. Zostávajúca časť zbierky - približne dva milióny eur, ktoré je ešte potrebné vyzbierať - je určená na výrobu finálnej dávky, jej uvoľnenie na použitie v Európskej únii, klinické podanie a následnú zdravotnú starostlivosť. Keďže výroba finálnej dávky môže trvať niekoľko mesiacov a musí nadviazať na úspešné dokončenie bezpečnostných testov, je dôležité, aby sa potrebnú sumu podarilo zhromaždiť priebežne už počas druhej fázy.

Finálnu dávku má vyrobiť špecializované pracovisko v Spojených štátoch. Celý výrobný proces musí prebiehať podľa prísnych pravidiel správnej výrobnnej praxe, prejsť externým auditom a dôkladnou kontrolou dokumentácie aj výsledného liečiva. Samotná výroba a kontrola kvality môžu trvať približne štyri až sedem mesiacov. Po dokončení výroby bude musieť liečivo prejsť kontrolou a uvoľnením na použitie v Európskej únii. Až potom ho bude možné dopraviť do Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach, kde sa pripravuje jeho klinické podanie a následná zdravotná starostlivosť o Vilka.

Košice získavajú skúsenosti, ktoré môžu pomôcť ďalším pacientom

Slovenskú odbornú časť projektu koordinuje prof. MUDr. Matej Škorvánek, PhD. z **Lekárskej fakulty UPJŠ** a Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice. Jeho tím sa podieľa na príprave protokolu klinickej štúdie, presného postupu podania liečiva, potrebných vyšetrení, následného sledovania Vilka aj dokumentácie pre regulačné orgány. Do projektu sa zapájajú neurológovia, klinickí genetici, kardiológovia, odborníci na intenzívnu medicínu, laboratórni špecialisti a mnohí ďalší.

„Ak všetky predklinické testy dopadnú dobre a klinická štúdia bude schválená, v Košiciach sa uskutoční vôbec prvé podanie tohto konkrétneho liečiva človeku na svete. Našou úlohou

je preniesť výsledky z laboratórií do presného a bezpečného klinického postupu pre Vilka. Zároveň získavame skúsenosti s prípravou komplexnej štúdie gémovej terapie, ktoré môžu byť využiteľné aj pri ďalších inovatívnych liekoch a liečbe zriedkavých ochorení,“ hovorí profesor Matej Škorvánek. Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice (UNLP) zabezpečí klinické zázemie, koordináciu jednotlivých pracovísk, samotné podanie liečiva aj následnú zdravotnú starostlivosť.

Projekt tak nadväzuje na dlhodobý zámer UNLP vytvoriť špecializované pracovisko pre klinické skúšanie génových terapií a ďalších pokročilých liekov. Vilkova liečba by sa mohla stať akýmsi prvým komplexným pilotným projektom. Projekt už dnes vytvára odborné tímy,

pracovné postupy a medzinárodné kontakty, na ktorých môže takéto pracovisko postupne vyrásť. Získané skúsenosti by sa v budúcnosti mohli využiť pri zriedkavých neuromuskulárnych, genetických či onkologických ochoreniach. Výsledky a ďalšie fázy projektu predstavil medzinárodný

a slovenský tím aj ministrom zdravotníctva SR Kamilovi Šaškovi. Hovorili o možnostiach podpory odbornej, regulačnej

a klinickej prípravy štúdie aj o vytváraní podmienok, aby sa podobné klinické skúšania mohli v budúcnosti realizovať na Slovensku.

Liečivo už fungovalo vo Vilkových bunkách. Teraz musí prejsť cestu až k nemu

Kým vedecké tímy pripravujú testovanie správnej dávky a bezpečnosti, Vilkova rodina pokračuje v každodennej starostlivosti aj v zbierke. Zostávajúca približne dvojmiliónová časť cieľovej sumy má pokryť výrobu finálnej dávky, jej klinické podanie a následnú zdravotnú starostlivosť. Rodina ju potrebuje zhromaždiť v najbližších mesiacoch, a by po úspešnom dokončení bezpečnostných testov mohla výroba začať bez zbytočného odkladu.

„Každému, kto nám pomohol, by sme dnes radi ukázali, na čo sa jeho pomoc premieňa. Liečivo už bolo v malej dávke vyrobené, dostalo sa do Vilkových buniek a prvé testy potvrdili očakávaný výsledok. Vďaka prvým dvom miliónom eur tak už nehovoríme iba o teoretickej možnosti. Aby sme však našu cestu dokončili, potrebujeme v najbližších mesiacoch získať aj zostávajúcu, približne dvojmiliónovú časť cieľovej sumy. Tá nám umožní dokončiť všetky potrebné kroky a spustiť výrobu finálnej dávky bez ďalšieho zdržania. Stále žiaľ hráme o čas, ale prvá polovica cesty nám ukázala, že má zmysel ďalej robiť všetko, čo je v našich silách,“ uzatvára Richard Olexa.

Možnosti podpory zbierky Zachraňme Vilyho Online: www.zachranmevilyho.sk a kampaň Zachraňme Vilyho na portáli Donio

Darcovská SMS: DMS VILKO na číslo 877 - cena jednej DMS je 5 eur 7

Výzva Milión dobrých ľudí: symbolický príspevok 3,90 eura vo výške jednej kávy

Autor: Katarína Remiaš

Genius Olympiad z pohľadu víťaza FVAT AMAVET

11. 9. 2026, 9:47, Zdroj: amavet.sk Autor: Janko Nemec, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 107 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 48 EUR

Genius Olympiad z pohľadu víťaza FVAT AMAVET

11 sep

Genius Olympiad z pohľadu víťaza FVAT AMAVET

V októbri minulého roka sa mne, Šimonovi Vajdovi, a môjmu spoluautorovi Timotejovi Kuckovi podarilo s projektom „Bakteriofágy ako inovatívny nástroj čistenia odpadových vôd“ zvíťaziť na Festivale vedy a techniky AMAVET a získať tak postup na prestížnu medzinárodnú súťaž Genius Olympiad v americkom štáte New York. Hoci Timotej musel dva týždne pred odletom kvôli zdravotným problémom zostať doma, rozhodol som sa projekt prezentovať sám a odovzdať našu prácu naplno. Ako nepnoletému mi sprievod robil MUDr. Samuel Smoter, ktorý má s medzinárodnými súťažami bohaté skúsenosti a bol mi počas celej cesty skvelým mentorom aj parťákom.

Cesta do USA trvala približne 10 hodín vrátane prestupu v New Yorku a viedla nás cez nádhernú scenériu Grónska a Kanady. Na letisku v Rochestri nás už čakal autobus, ktorý nás odviezol na kampus St. John Fisher University (SJFU), kde na nás čakala výborná večera a príjemné ubytovanie. Na izbe som bol s chlapcom z Kyrgyzstanu, ktorý súťažil v rovnakej kategórii, a hneď prvý večer sme si našli spoločnú reč.

Na druhý deň sme si užili neformálny futbalový turnaj a rôzne „ice breaker“ aktivity, ktoré skvele odbúrali počiatočnú trému. Hoci vonku bolo 40°C a umelý trávnik poriadne hrial do chodidiel, atmosféra bola skvelá a športové nadšenie všetkých zúčastnených stálo za to. Univerzita sa pýši 6. miestom v rebríčku najlepších jedální v USA, a musím potvrdiť, že to bolo naozaj cítiť. Stravovanie formou švédskych stolov ponúkalo každý deň bohatý výber od denného menu cez pizzu, čerstvé šaláty, ovocie až po neobmedzené množstvo nápojov.

Tretí deň patril prezentáciám. Za 2,5 hodiny sa u mňa vystriedalo 5 porotcov, väčšinou chemikov, čo bola síce výzva, no priniesla mi nový pohľad na to, ako vidia náš projekt odborníci z iných oblastí. Po prezentáciách nasledoval International Fair, kde každá krajina predstavovala svoj stôl plný pinov a miestnych sladkostí. Bolo úžasné vymieňať si malé pozornosti a spoznávať ľudí z celého sveta. Tu som sa tiež zoznámil s dvoma ďalšími chlapcami zo Slovenska, ktorí postúpili so svojimi projektmi z Biologickej olympiády.

Na štvrtý deň nás čakal výlet k Niagarským vodopádom a nákupné centrum Galden Walleria Mall. Plavba loďou priamo k vodopádom, kde sme na vlastnej koži pocítili silu 2,5 milióna litrov vody za sekundu, bol nezabudnuteľný zážitok. Nakoniec som si z obchodného centra odniesol suveníry a hlavne množstvo lokálnych pochutín.

Piatok pred vyhodnotením bol venovaný College Fair a prednáške o prijímaní na americké vysoké školy. Potom už nasledovala Award Ceremony, kde boli ocenené všetky projekty. Hoci sa naše slovenské projekty v Science kategórii medzi ocenené nedostali, samotná účasť a spätná väzba od porotcov boli pre mňa obrovským prínosom.

Po ceremónii sme už o 3:00 h ráno vyrážali taxíkom na letisko smer New York. A to bola ďalšia kapitola dobrodružstva – navštívili sme 9/11 Memorial, New York Stock Exchange, prešli sme cez Brooklyn Bridge s úchvatným výhľadom na Manhattan a z diaľky sme videli aj Sochu slobody. Neskôr sme sa stratili v pulzujúcom Times Square, kde som si naplno uvedomil, aký jedinečný zážitok som mal možnosť zažiť.

Na záver by som sa chcel úprimne poďakovať organizácii AMAVET, nadácii E.SK, nadácii SPP, Fakulte mikrobiológie **UPJŠ** (najmä doc. RNDr. Petrovi Pristašovi, CSc. a RNDr. Zuzane Lorkovej), delegátovi MUDr. Samovi Smoterovi a v neposlednom rade našej pani učiteľke RNDr. Miriam Feretovej, ktorá nás počas celej prípravy neúnavne podporovala.

Tiež by som chcel povzbudiť každého, kto zvažuje účasť na niektorej zo súťaží AMAVET-u. Je to jedinečná príležitosť dostať svoj projekt do zahraničia, spoznať inšpirujúcich ľudí z celého sveta a reprezentovať našu krajinu na najvyššej úrovni. Tento zážitok mi dal viac, než by som si kedy dokázal predstaviť.

Šimon Vajda, víťaz FVAT AMAVET 2025

window.wpbCustomElement = 1;

Autor: Janko Nemec

Tvoje nápady akceleruje AMAVET

 11. 9. 2026, 9:53, Zdroj: amavet.sk , Autor: Janko Nemec, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: **UPJŠ, Prírodovedecká fakulta UPJŠ**
Dosah: 107 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 48 EUR

Tvoje nápady akceleruje AMAVET

11 sep

Tvoje nápady akceleruje AMAVET

Festival vedy a techniky AMAVET 2026 otvára svet pre budúce generácie vedcov, inžinierov a inovátorov. Festival AMAVET predstavuje nielen jedinečnú možnosť pre mladé talenty ukázať svoje schopnosti, ale aj skutočnú cestu, ktorá im môže zmeniť život. Žiaci tu môžu vstúpiť do sveta, kde sa sny menia na realitu a kde ich nápady môžu rezonovať nielen na domácej scéne, ale aj v medzinárodnom prostredí.

Nechajte svojich žiakov zažiť a ukážte, že pod kvalitným vedením dokážu veľké veci. Pomôžte im pochopiť, že ich úsilie a odhodlanie môžu priniesť nielen osobný úspech, ale aj pozitívny dopad na spoločnosť. Prihlásiť sa môžu individuálne alebo v tíme, ktorý môžu tvoriť maximálne dvaja autori.

Registrácia je otvorená do 30. septembra 2026 na Festival vedy a techniky AMAVET je zaradený medzi postupové súťaže Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, čo podčiarkuje jeho význam. Pre žiakov 2. stupňa základných škôl a stredných škôl je to šanca, ako ukázať, čo v nich naozaj je, a získať uznanie, ktoré im môže otvoriť dvere k ďalším príležitostiam.

Krajské kolá sa uskutočnia v nasledujúcich mestách a termínoch:

Bratislavský a Trnavský kraj: 16. október 2026, Bratislava, Zážitkové centrum vedy Aurelium

Nitriansky kraj: 16. október 2026, Nitra, Súkromná stredná odborná škola polytechnická DSA

Trenčiansky kraj: 23. október 2026, Partizánske, Mestská umelecká agentúra

Žilinský kraj: 16. október 2026, Žilina, Žilinská univerzita v Žiline

Banskobystrický kraj: 16. október 2026, Spojená škola Kremnička 10, Banská Bystrica

Košický a Prešovský kraj: 16. október 2026, Košice, **Prírodovedecká fakulta UPJŠ** v Košiciach

Najlepšie projekty postúpia do celoštátneho finále Festivalu vedy a techniky AMAVET, ktoré sa uskutoční 16.-17. novembra 2026 v priestoroch Zimnej jazdiarne Bratislavského hradu.

Tí najlepší budú mať šancu reprezentovať Slovensko na medzinárodných súťažiach v roku 2027, ako sú EUCYS, Regeneron ISEF v USA, Genius Olympiad a ďalšie významné prehliadky.

Viac informácií nájdete na www.festivalvedy.sk. Učitelia, mentori, rodičia, povzbudte ich, aby sa stali súčasťou tohto neopakovateľného zážitku a inšpirovali svet svojimi nápadmi! Táto cesta môže byť pre nich začiatkom veľkolepého životného dobrodružstva. Je to nielen príležitosť rozvíjať svoje znalosti a schopnosti, ale aj možnosť spoznať podobne zmyšľajúcich mladých ľudí a vytvoriť si hodnotné kontakty do budúcnosti.

Denisa Pirhalová, koordinátorka súťaží AMAVET

window.wpbCustomElement = 1;

Autor: Janko Nemec

Geografia v meniacom sa svete: Košice hostia vyše 250 geografov skúmajúcich zmeny miest, klímy, krajiny a spoločnosti

11. 9. 2026, 10:22, Zdroj: ssn.sk, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Daniel Pella, rektor UPJŠ, Jaroslav Hofierka, Laura Hoľanová, hovorca UPJŠ OR hovorkyňa UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, PF UPJŠ

Dosah: 258 GRP: 0,01 OTS: 0,00 AVE: 76 EUR

Geografia v meniacom sa svete: Košice hostia vyše 250 geografov skúmajúcich zmeny miest, klímy, krajiny a spoločnosti

Comments

Ako zmierniť prehrievanie miest, čo dokáže umelá inteligencia pri skúmaní krajiny, ako sa menia regióny, migrácia či doprava? Čo by sa z toho všetkého mali učiť žiaci v škole? Viac ako 250 geografov sa od 7. do 10. septembra 2026 stretlo v Košiciach na 4. spoločnom kongrese Českej a Slovenskej geografickej spoločnosti Geography in the Changing World – Geografia v meniacom sa svete, ktorý hostila **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ)** v Košiciach.

Kongres organizovala Prírodovedecká fakulta (PF) **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** a jej Ústav geografie (ÚG **PF UPJŠ**) v spolupráci s Českou geografickou spoločnosťou a Slovenskou geografickou spoločnosťou. Do Košíc prišli vedci zo Slovenska a Česka, ale aj odborníci z ďalších európskych krajín a Nového Zélandu. Program prepojoval klimatické a environmentálne témy, mestský a regionálny rozvoj, migráciu, geopolitické zmeny, geoinformatiku, diaľkový prieskum Zeme, umelú inteligenciu a geografické vzdelávanie.

Geografia ako veda, ktorá vysvetľuje vzťahy a pomáha predvídať zmenu

Na otvorení kongresu sa účastníkom prihovril **rektor UPJŠ** prof. MUDr. **Daniel Pella**, PhD. Vo svojom príhovore zdôraznil význam geografie ako vedy, ktorá umožňuje porozumieť komplexnosti sveta, spájať prírodné a spoločenské procesy a na základe ich poznania lepšie predikovať ďalší vývoj. „Súčasný svet sa mení rýchlo a často nečakane. Okolité prostredie ovplyvňuje kvalitu nášho každodenného života vrátane nášho zdravia. Geografia preto určite patrí medzi vedné disciplíny, ktoré nám umožňujú chápať svet v širších súvislostiach. Dokáže prepájať prírodné procesy, fungovanie miest a regiónov so spoločenskými zmenami a zároveň ponúka nástroje na predikciu ich ďalšieho vývoja, ktorá nám môže pomôcť skvalitniť podmienky prostredia, v ktorom žijeme. Som rád, že práve Košice, naša univerzita a jej prírodovedecká fakulta sa stali centrom stretnutia významných európskych a svetových odborníkov,“ uviedol **rektor UPJŠ Daniel Pella**.

Účastníkov ďalej privítal prezident Slovenskej geografickej spoločnosti prof. PaedDr. PhDr. RNDr. Martin Boltžiar, PhD., MBE a viceprezident Českej geografickej spoločnosti RNDr. Jiří Preis, Ph.D. Spoločné česko-slovenské podujatie nadväzuje na dlhodobú spoluprácu oboch geografických komunít a výrazná časť odborného programu prebiehala v angličtine. „Spoločný kongres nie je iba stretnutím dvoch národných geografických spoločností. Je to priestor, kde sa s tretávajú rôzne geografické školy, generácie vedcov aj pohľady na problémy, ktoré už dávno nepoznajú štátne hranice,“ zhodnotil predseda organizačného výboru kongresu a riaditeľ Ústavu geografie **PF UPJŠ** doc. Mgr. Ladislav Novotný, PhD.

Ai geografov nenahradí. Mení však spôsob, akým pracujú

Jednu z troch hlavných plenárnych prednášok predniesla prezidentka Medzinárodnej geografickej únie (IGU – International Geographical Union) prof. Nathalie Lemarchand. Venovala sa p remene veľkých obchodných centier a nákupných areálov. Ukázala, že priestory pôvodne vytvorené najmä na spotrebu sa pod tlakom environmentálnych a spoločenských zmien môžu meniť na udržateľnejšie časti mesta – s väčším podielom zelene a vody, priepustnými povrchmi, prírode blízskymi riešeniami a širším využívaním obnoviteľných zdrojov.

Prezident Asociácie geografických spoločností v Európe (EUGEO – Association of Geographical Societies in Europe) prof. Zoltán Kovács otvoril širšiu otázku udržateľnosti miest. Zdôraznil, že mesto nemožno posudzovať izolovane od jeho zázemia: jeho fungovanie je previazané s bývaním, dochádzkou, dopravou, ekonomikou, využívaním krajiny a každodennými väzbami obyvateľov za administratívnymi hranicami mesta. Profesor Kovács zároveň vyzdvihol spoločnú organizáciu kongresu českou a slovenskou geografickou komunitou: „Oceňujem aj rozhodnutie používať angličtinu ako hlavný rokovací jazyk v odbornom programe. Práve to dodalo podujatiu jednoznačný medzinárodný rozmer. Košice sa v týchto dňoch stali významným centrom európskeho vedeckého geografického diskurzu.“

Profesor Jakub Langhammer z Prírodovedeckej fakulty Karlovej univerzity v Prahe otvoril tému umelej inteligencie v geografickom výskume. Počas prednášky s názvom *F rom maps to AI: How technology is transforming geography and the work of geographers* predstavil trendy, ktoré formujú nasadenie AI pri spracovaní priestorových dát, satelitných a leteckých snímok, modelovaní a automatizovanej analýze. „AI je nástroj, ktorý geografom výrazne rozširuje možnosti, ale nie je náhradou odborného úsudku. Algoritmus môže nájsť vzor, zrýchliť analýzu alebo spracovať množstvo dát, ktoré by človek sám nezvládol. Na konci však musí byť expert, ktorý výsledok interpretuje v kontexte a nesie zodpovednosť za záver,“ zhrnul jednu z kľúčových myšlienok kongresu geograf, predseda vedeckého výboru kongresu a zároveň prorektor **UPJŠ** prof. Mgr. **Jaroslav Hofierka**, PhD.

Kongres ďalej priniesol príspevky na témy o GeoAI, diaľkovom prieskume Zeme, hyperspektrálnom a termálnom snímaní, LiDAR-e, strojovom a hlbokom učení, participatívnom mapovaní či modelovaní prírodných rizík. Vedci diskutovali o využití AI v geologickej predikcii, strojovom učení pri modelovaní povodní alebo o automatizovanom mapovaní vegetácie. Vzhľadom na rozsah aktuálnych tém v súčasnej geografii organizátori zostavili program v paralelných sekciách. Odborníci sa venovali prehrievaniu miest a zelenej infraštruktúre, migrácii a integrácii, regionálnym nerovnostiam, demografickým zmenám, geopolitike, doprave a mobilite, suburbanizácii, brownfieldom, transformácii priemyselných regiónov, prírodným rizikám, krajine a jej historickému vývoju. V centre pozornosti neostali len globálne procesy, ale aj konkrétne problémy slovenských a českých miest a regiónov, ako aj výzvy v ďalších lokalitách a krajinách. Na kongrese dostali priestor na prezentáciu aj spoločnosti pôsobiace v geoinformatike a priestorovom plánovaní, medzi nimi SoftPlan a Umbra, ktoré spolupracujú na akademickom výskume a poskytujú technologickú prax. Vďaka spolupráci univerzít so súkromným sektorom sa vedecké metódy a priestorové dáta prenášajú do plánovania, územnej správy a reálneho rozhodovania.

Čo sa má učiť v škole, keď mapu aj AI máme vo vrecku?

Zaujímavou súčasťou stredajšieho programu bol Didaktický deň venovaný budúcnosti geografického vzdelávania. Panelová diskusia otvorila tému výučby geografie vo väzbe na kurikulumnú reformu, postavenie geografie v školskom vzdelávaní a prípravu budúcich učiteľov. Diskutovali doc. RNDr. Dana Řezníčková, PhD. z Univerzity Karlovej v Prahe, Mgr. Peter Farárik z NIVAM v Bratislave, RNDr. Michal Šindelář, PhD. z Gymnázia Kodaňská v Prahe, RNDr. Jana Lóšková, PhD. zo Základnej školy Hroncova v Košiciach

a Mgr. Vladimír Liščík z Gymnázia Pavla Horova v Michalovciach. „V dynamicky sa meniacom svete, ktorý čelí mnohým krízam a výzvam, má geografia ako veda mimoriadny význam. Je však potrebné, aby sa nové geografické poznatky a prístupy primerane premietali do vyučovania geografie na základných a stredných školách. To si vyžaduje spoluprácu a vzájomné načúvanie štátnych inštitúcií, učiteľov z praxe a univerzít, ktoré budúcich učiteľov pripravujú. Práve s týmto cieľom sme pripravili program včerajšieho Didaktického dňa a veľmi nás teší, že sme ho mohli obohatiť aj o skúsenosti kolegov z Česka,“ uviedol predseda organizačného výboru kongresu Ladislav Novotný.

Dnešný a zároveň posledný deň kongresu patril odborným exkurziám. Účastníci si pozreli mesto Košice a širší región, ktoré im slúžia ako živé geografické laboratórium. Jedna z exkurzií bola zameraná na Košice a ich priestorový vývoj. Ďalšia bližšie predstavila košický oceľarský závod U. S. Steel Košice, ktorý by mal od 1. októbra 2026 niesť názov Nippon Steel Slovakia, a význam výroby ocele pre mesto a región. Ďalším cieľom bol pripravovaný závod Volvo pri Košiciach, ktorý otvára novú etapu priemyselnej geografie regiónu. Historický rozmer exkurzií priniesli Dubnícke opáľové bane – významná lokalita banskej histórie východného Slovenska – a zastávka pri vysielacom Dubník s vyhliadkovým bodom. V rámci terénneho programu bolo možné sledovať priemyselné dedičstvo, súčasné investície, krajinu a regionálny rozvoj. „Chceli sme, aby sa kongres nekončil pri prezentáciách. Geografia sa odohráva v teréne – v meste, vo fabrike, v krajine aj na miestach, kde sa stretáva história s novými investíciami. Košice a ich okolie ponúkajú mimoriadne koncentrovaný príklad týchto premien,“ uzatvára doc. Novotný. Štvordňový kongres tak ponúkol vedeckú diskusiu, nové technológie, vzdelávanie a terénnu skúsenosť. Všetky odborné príspevky a prezentované technológie ilustrovali, ako môže geografia pomôcť lepšie porozumieť svetu okolo nás, ktorý sa mení čoraz rýchlejšie, a ako tieto poznatky preniesť do efektívnejšieho rozhodovania, plánovania a vzdelávania.

Mgr. **Laura Hoľanová**, PhD, tlačová referentka a **hovorkyňa UPJŠ**

Kontakt pre médiá:

doc. Mgr. Ladislav Novotný, PhD.

predseda organizačného výboru GEOGRAPHICAL CONGRESS 2026 a riaditeľ Ústavu geografie **PF UPJŠ**

e-mail: ladislav.novotny@upjs.sk

tel.: +421 55 234 2591, mobil: +421 915 905 367

Komentáre

Autor: Pridal | RO SSN Košice || RO SSN Košice

Týždenný prehľad udalostí v SR na 38. týždeň [✉](#)

📅 11. 9. 2026, 12:13, Zdroj: **TASR**, Vydavateľ: **Tlačová agentúra Slovenskej republiky**, Sentiment: **Neutrálny**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **rektor Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Daniel Pella, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika**

Týždenný prehľad udalostí v SR na 38. týždeň

14. septembra - pondelok

Mesiac pri svojom obehu okolo Zeme zakryje na oblohe planétu Venuša v poludňajších hodinách

- na západnom Slovensku (presný čas pre Bratislavu) - vstup 11.32 h, výstup 12.36 h
- na strednom a severnom Slovensku (presný čas pre Poprad) – vstup 11.34 h, výstup 12.41 h
- na východnom Slovensku (presný čas pre Košice) – vstup 11.35 h, výstup 12.42 h

14. septembra - pondelok

08.30 Otvorenie telocvične v rámci realizácie stavby projektu Rekonštrukcia telocvične Gymnázia J. Francisci-Rimavského v Levoči

Zúčastní sa predseda Prešovského samosprávneho kraja Milan Majerský

Levoča, gymnázium, športová hala, Kláštorská 37

14. septembra - pondelok

09.00 Zahraničný výbor NR SR

Bratislava, NR SR, 1. poschodie, miestnosť č. 148, Námestie A. Dubčeka č. 1

14. septembra - pondelok

09.00 Martin Hoferka: Čo zostáva z minulosti, keď sa stane živou súčasťou prítomnosti? - prednáška o živote, kultúre, remesle a odkaze habánov na Záhorí

Skalica, Záhorské múzeum, Námestie slobody 13

14. septembra - pondelok

09.30 Výbor NR SR pre ľudské práva a národnostné menšiny

Bratislava, NR SR, zasadacia miestnosť Výboru NR SR pre financie a rozpočet, m. č. 31, prízemie, Námestie A. Dubčeka č. 1

14. septembra - pondelok

09.30 TK ministra školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR Tomáša Druckera

Téma: Slávnostné otvorenie novej budovy školy v Trebišove a ukončenie dvojzmennej prevádzky školy

- príhovory a slávnostné prestrihnutie pásky
- sadenie lipy
- požehnanie školy otcom arcibiskupom
- vyhlásenie pre médiá
- prehliadka priestorov novej školy

Zúčastnia sa aj košický eparchiálny biskup, Gréckokatolícka eparchia Košice Cyril Vasil', riaditeľ Regionálneho úradu školskej správy v Košiciach Pavol Hamrák a primátor mesta Trebišov Marek Čižmár

Trebišov, základná škola, Jesenná 1

14. septembra - pondelok

10.00 Výbor NR SR pre európske záležitosti

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 149, Námestie A. Dubčeka č. 1

14. septembra - pondelok

10.00 Medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu - oceňovanie bronzových a strieborných účastníkov DofE

Slávnostná ceremónia absolventov a absolventiek programu z Bratislavského samosprávneho kraja. Ocenenie si prevezme takmer 630 mladých ľudí

Bratislava, Stará tržnica, Námestie SNP č. 25

14. septembra - pondelok

10.00 TK Asociácie na ochranu práv pacientov

Téma: Spustenie ďalšieho ročníka projektu Lieky s rozumom

Informovať budú prezidentka Asociácie na ochranu práv pacientov Mária Lévyová, výkonná riaditeľka Asociácie zdravotných poisťovní Dajana Petříková, prezidentka Asociácie GENAS Terézia Szádocka a výkonná riaditeľka Asociácie inovatívneho farmaceutického priemyslu Iveta Pálešová.

Bratislava, hotel Aston, Bajkalská ulica č. 22

14. septembra - pondelok

10.00 TK organizátorov Národného pochodu za život

Téma: Národný pochod za život 2026 predstaví detaily a bezpečnostné opatrenia podujatia

Informovať budú hovorcovia Dmitrij a Milena Olšovskí, hlavný koordinátor Patrik Daniška a členka prípravného tímu Paulína Čičová

Bratislava, Dom Quo Vadis, Hurbanovo námestie 1

14. septembra - pondelok

10.00 TK zástupcov Divadla Thália Színház

Téma: Otvorenie divadelnej sezóny 2026/2027 a prezentácia plánovaných premiér

Informovať budú riaditeľ József Czajlik, dramaturg Miklós Forgács a umelecká vedúca Klaudia Gardenő

Košice, Divadlo Thália Színház, Mojmirova 1

14. septembra - pondelok

10.00 Otvorenie novej prevádzky konceptu maláPOŠTA v predajni COOP Jednota v Šali - Veči

Na otvorení predstavia spoluprácu Slovenskej pošty a COOP Jednota Slovensko pri zvyšovaní dostupnosti poštových služieb zákazníkom;

- služby, ktoré si budú môcť klienti v prevádzke maláPOŠTA vybaviť;

- fungovanie konceptu priamo v prostredí predajne;

- ďalší potenciál spolupráce dvoch silných slovenských partnerov;

Šaľa - Veča, COOP Jednota, Nitrianska č. 1746/43

14. septembra - pondelok

10.35 Program ministra školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR Tomáša Druckera

10.35 h - Návšteva Materskej školy Komenského 11

Trebišov, MŠ, elokované pracovisko, Záhradná 91

12.00 h - Návšteva základnej školy

Sečovce, Obchodná 3/5

14. septembra - pondelok

11.00 Otvorenie novej expozície Michala Bosáka

- predstavenie expozície a komentovaná prehliadka

Prešov, Bosákova banka, Hlavná ulica

14. septembra - pondelok

11.00 Otvorenie botanickej záhrady na Skalnatej chate a edukačné podujatie Lesná pedagogika

Vysoké Tatry, Tatranská Lomnica, Skalnatá chata

14. septembra - pondelok

11.30 Brífing predsedu Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslava Bašku a riaditeľa TSK Hospitals Ľuboša Lopatku

Téma: Od zjednotenia k výsledkom – ako sa menia župné nemocnice. Prezentácia dosiahnutých výsledkov v rámci troch župných nemocníc – v Bojniciach, Považskej Bystrici a Myjave za obdobie od ich spojenia pod jednotným vedením, vízia do ďalšieho obdobia a investície, ktoré sa v nemocniciach realizujú a plánujú

11.00 h - odovzdanie novej centrálnej sterilizácie vybudovanej v rámci bojnickej nemocnice do užívania

Bojnice, Nemocnica s poliklinikou, budova novej centrálnej sterilizácie

14. septembra - pondelok

12.30 Výbor NR SR pre sociálne veci

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 245, Námestie A. Dubčeka č. 1

14. septembra - pondelok

12.30 Výbor NR SR pre obranu a bezpečnosť

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 34, Námestie Alexandra Dubčeka č. 1

14. septembra - pondelok

13.00 Výbor NR SR pre hospodárske záležitosti

Bratislava, NR SR, 1. poschodie, miestnosť č. 147, Námestie A. Dubčeka 1

14. septembra - pondelok

14.00 Výbor NR SR pre kultúru a médiá

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 32, Námestie A. Dubčeka 1

14. septembra - pondelok

14.00 Spustenie nového investičného projektu spoločnosti Evonik Fermas v závode v Slovenskej Ľupči

14.00 h - privítanie hostí

14.30 h - príhovory predstaviteľov spoločnosti Evonik, regiónu a partnerov projektu

15.00 h - slávnostný moment projektu

Informovať bude aj predseda Banskobystrického samosprávneho kraja Ondrej Lunter

Slovenská Ľupča, Evonik Fermas, Príboj č. 938

14. septembra - pondelok

19.30 Cajgluj krajom do kina a zaži cyklokino

Štúrovo, pešia zóna

15. septembra - utorok

09.00 Výbor NR SR pre verejnú správu a regionálny rozvoj

Bratislava, NR SR, Bratislavský hrad, pri Mikulášskej bráne, miestnosť č. 313, prízemie, Námestie A. Dubčeka č. 1

15. septembra - utorok

09.00 Výbor NR SR pre európske záležitosti

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 149, Námestie A. Dubčeka č. 1

15. septembra - utorok

09.30 Výbor NR SR pre zdravotníctvo

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 143, Námestie A. Dubčeka č. 1

15. septembra - utorok

10.00 Výbor NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 148, Námestie A. Dubčeka 1

15. septembra - utorok

10.00 Národná púť Sedembolestnej Panny Márie (12. - 16. septembra)

Slávnostná svätá omša, hlavným celebrantom bude emeritný biskup Ordinariátu Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR Mons. František Rábek

Šaštín-Stráže

15. septembra - utorok

10.00 TK zástupcov OZ Integrácia svieti pre všetky deti rovnako, Trnavského samosprávneho kraja a Združenia miest a obcí Slovenska

Téma: Podujatie Deň rešpektu 2026. Predstavenie myšlienky, programu a cieľov celonárodného podujatia. Spolupráca samospráv a tretieho sektora pri spájaní detí a mládeže prostredníctvom športu, rešpektu a kultúry. Organizačné informácie k hlavnému podujatiu Deň rešpektu, ktoré sa uskutoční 22. septembra 2026 na štadióne v Trnave

Informovať budú predseda SK8 a Trnavského samosprávneho kraja Jozef Viskupič, predseda Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) Jozef Božík, riaditeľ OZ Integrácia svieti pre všetky deti rovnako Slavomír Krafčák a riaditeľ Strednej priemyselnej školy informačných technológií a umelej inteligencie Skyro Ján Kožlej

Trnava, Štadión Antona Malatinského, City Aréna

15. septembra - utorok

10.30 Výbor NR SR pre financie a rozpočet

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 31, Námestie A. Dubčeka 1

15. septembra - utorok

11.00 Stretnutie s estónskym slacklinerom Jaanom Rooseom

Téma: Pokus o svetový rekord: Jaan Roose sa postaví na 666 metrov dlhú slackline natiahnutú medzi dve dominanty hlavného mesta - Bratislavský hrad a UFO a od východu slnka až po jeho západ sa pokúsi prejsť čo najväčšiu vzdialenosť. (Plánovaný termín je 17., 18. alebo 19. septembra)

Bratislava, UFO, vyhliadková veža

15. septembra - utorok

12.15 Výbor NR SR pre kultúru a médiá

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 32, Námestie A. Dubčeka 1

15. septembra - utorok

13.00 61. schôdza Národnej rady SR

Bratislava, NR SR, rokovacia sála, Námestie Alexandra Dubčeka č. 1

15. septembra - utorok

14.00 Kráľovská Bakchiáda - svadba storočia

Kráľovský Chlmec

15. septembra - utorok

19.00 Koncert Slovenského národného jazzového orchestra - otvorenie prvej koncertnej sezóny

Špeciálny hosť: Tony Lakatos

Bratislava, V-klub, Námestie SNP 12

15. septembra - utorok

19.30 Cajgluj krajom do kina a zaži cyklokino

Kamenín, kemp

16. septembra - streda

Európsky týždeň mobility 2026 (16. - 22.septembra)

Slovensko

16. septembra - streda

09.00 61. schôdza Národnej rady SR

Bratislava, NR SR, rokovacia sála, Námestie Alexandra Dubčeka č. 1

16. septembra - streda

09.00 TK na tému Mesiac o srdcových témach

- predstavenie benefičnej výstavy Srdce v umení, ktorá potrvá do 29. septembra

Bratislava, Jurkovičova tepláreň, Bottova 1

16. septembra - streda

09.00 Otváracie zasadnutie druhého ročníka Mestského stredoškolského zastupiteľstva Košice

- vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov a predstavenie cieľov a plánovaných projektov na nový školský rok
- voľba nového predsedníctva MSZ Košice z radov študentov

Košice, Magistrát mesta Košice, Trieda SNP 48/A (príchod účastníkov a registrácia médií od 08.30 h)

16. septembra - streda

10.00 Elektronická fakturácia - konferencia Finančnej správy SR

Téma: Efaktúra ako kľúčový nástroj digitalizácie podnikania na Slovensku

Prešov, ZOC Koral, Vihorlatská 2C

16. septembra - streda

10.00 Otvorenie nového technologického centra spoločnosti Inalfa Roof Systems Slovakia

- prezentácia nového centra a jeho úlohy v rámci skupiny Inalfa Roof Systems
- slávnostné prestrihnutie pásky
- prehliadka priestorov technologického centra

Zúčastnia sa CEO, Inalfa Roof Systems Georges Andary, Engineering Director & Location Head Marek Zvončan a ďalší predstavitelia spoločnosti

Trnava, CTPark Trnava II, Automobilová 3A

16. septembra - streda

10.00 Prvé oficiálne zasadnutie Krajského mládežníckeho parlamentu Trnavského samosprávneho kraja

Trnava, Úrad TTSK, parlamentná miestnosť, Starohájska 10

16. septembra - streda

10.30 Slávnostné otvorenie akademického roka 2026/2027 v **UPJŠ**

- príhovor **rektora Univerzity Pavla Jozefa Šafárika Daniela Pellu**,
- predstavenie nových profesorov, docentov a držiteľov iných vedeckých hodností,
- odovzdávanie cien rektora,
- vystúpenie univerzitného speváckeho zboru Chorus Universitatis Šafarikianae

Košice, **UPJŠ**, Lekárska fakulta, aula, Trieda SNP č. 1

16. septembra - streda

11.00 TK organizátorov Medzinárodného maratónu mieru 2026

Téma: Novinky, historický počet registrácií, zastúpenie krajín a ďalšie informácie o maratóne

Košice, Bauerneblom dom, Žriedlová 30

16. septembra - streda

12.05 Zahraničný výbor NR SR

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 149, 1. poschodie, Námestie A. Dubčeka č. 1

16. septembra - streda

12.30 TK Inštitútu rodinného biznisu

Téma: 7. ročník Medzinárodného kongresu rodinných firiem. Ako dlhodobo budovať odkaz rodinného podnikania

Informovať budú americko-nemecký podnikateľ a filantrop Ulrich Schmid-Maybach, zakladateľka IRB Erika Madari Matwij a slovenský podnikateľ, zakladateľ a majiteľ rodinnej firmy MB Panónska Július Šabo

Bratislava, MB Panónska, Panónska cesta 31

16. septembra - streda

12.30 TK Štátneho fondu rozvoja bývania

Téma: Akadémia dobrého bývania, jej ciele, význam a aktivity ŠFRB zamerané na podporu kvalitného a dostupného bývania na Slovensku

Informovať budú štátny tajomník Ministerstva dopravy SR Igor Choma, generálny riaditeľ Štátneho fondu rozvoja bývania Milan Lipka a zástupca generálneho riaditeľa ŠFRB Branislav Časnocha

Žilina, hotel Holiday Inn, Športová č. 2

16. septembra - streda

13.00 TK divadla Nová scéna a novinárska generálka

Téma: Premiéra rodinného muzikálu Roald Dahl: Matilda (premiéry 19. a 20. septembra)

Informovať bude generálna riaditeľka DNS Ingrid Fašiangová, režisér z Mestského divadla Brno Peter Gazdík, dramaturgička Andrea Bučko a ďalší

10.00 h - novinárska generálka

Bratislava, divadlo Nová scéna, Živnostenská č. 1

16. septembra - streda

13.00 Zastupiteľstvo Trnavského samosprávneho kraja

Trnava, Úrad TTSK, zasadacia miestnosť, 2. poschodie, Starohájska č. 10

16. septembra - streda

15.30 Predstavenie špecializovaného zariadenia pre dospelých ľudí s poruchami autistického spektra

Dobrá Voda, bývalá Škola v prírode, Dobrá Voda 150

16. septembra - streda

16.00 Bitka pri Moháči (1526). Vojna, politika a uhorská spoločnosť v prelomovom okamihu dejín - vedecké kolokvium

Odborný pohľad na udalosti pred bitkou, jej priebeh a širšie dôsledky. Historici sa budú venovať zmenám na mape Uhorska, politickej a spoločenskej situácii, významným osobnostiam spojeným s rekatolizáciou aj premenám trnavskej architektúry

Trnava, Západoslovenské múzeum, koncertná sála, Múzejné námestie č. 3

16. septembra - streda

18.00 Po štyroch, po dvoch, po troch - vernisáž

Kolektívna výstava potrvá do 5. novembra

Bratislava, Toto! je galéria, Moskovská 29

16. septembra - streda

18.00 Eva Mareková: Cesta hrdinov SNP - prednáška a diskusia o priebehu legendárnej Cesty hrdinov SNP, ktorú si počas leta 2026 odbehla slovenská ultrabežkyňa Eva Mareková

Trenčín, Klub Lúč, Mierové námestie 17

16. septembra - streda

18.30 Divadelná chalupka - inšpiratívny festival (16. - 19. septembra)

Banská Bystrica, SOS, podkrovie, Dolná 35

16. septembra - streda

19.00 Ivan Štrpka a Altar Quartet - koncert

Bratislava, Pistoriho palác, Štefánikova 25

16. septembra - streda

19.00 Thirteen Winds: Five World Premieres - záverečný koncert CODensemble SEA2ON

- pod taktovkou dirigenta Mariána Lejavu bude predstavených päť slovenských skladateľov, trinásť dychových nástrojov a päť diel, ktoré verejnosť ešte nikdy nepočula

Bratislava, Univerzita Komenského, Filozofická fakulta, Moyzesova sieň, Vajanského nábrežie 12

16. septembra - streda

19.00 Predseda Národnej rady SR Richard Raši slávnostne udelí štátnu Cenu Jozefa Miloslava Hurbana

17.30 - 18.00 h - Príchod akreditovaných mediálnych pracovníkov

Pozn.: Posledný vstup o 18.00 h

Vzhľadom k tomu, že je potrebná bezpečnostná kontrola je nutný včasný príchod

Pre akreditované médiá bude k dispozícii pracovné zázemie na balkóne Zimnej jazdiarne

19.00 h - Začiatok slávnostnej ceremónie

- Vstup najvyšších ústavných činiteľov do sály

- Vstup Čestnej stráže Ozbrojených síl SR do sály

- Hymna SR

- Úvodné video

- Príhovor predsedu NR SR Richarda Rašiho

- Udeľovanie štátnej Ceny J. M. Hurbana doplnené kultúrnymi vstupmi

- Odchod čestnej stráže s vlajkami zo Sály Ústavy SR

20.05 h - Ukončenie slávnostnej ceremónie

Bratislava, Bratislavský hrad

17. septembra - štvrtok

Mestské zastupiteľstvo mesta Zlaté Moravce

Zlaté Moravce

17. septembra - štvrtok

Mestské zastupiteľstvo mesta Pezinok

Pezinok

17. septembra - štvrtok

08.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Košice

Košice, Magistrát mesta Košice, blok B, prízemie, veľká zasadačka, Trieda SNP č. 48/A

17. septembra - štvrtok

08.45 Slovenské zdravotníctvo 2026 - HN konferencia

Téma: Reforma záchranej zdravotnej služby, Najväčšie výzvy nemocníc a ambulancií, Financovanie a výkonnosť slovenského zdravotníctva, Nová lieková politika

08.45 h - konferenciu otvorí minister zdravotníctva SR Kamil Šaško

15.30 h - slávnostné ocenenie v rámci ankety Top Sestry na Slovensku 2026

Bratislava, Radisson Blu Carlton hotel, Hviezdoslavovo námestie 3

17. septembra - štvrtok

08.50 Medzinárodný kongres rodinných firiem (17. - 18. septembra)

- organizuje Inštitút rodinného biznisu

Belá, hotel Château Bela

17. septembra - štvrtok

09.00 61. schôdza Národnej rady SR

Bratislava, NR SR, rokovacia sála, Námestie Alexandra Dubčeka č. 1

17. septembra - štvrtok

09.00 Akadémia menšinovej žurnalistiky - 4. ročník (17. - 18. septembra)

Téma: Zmeny klímy a ich dôsledky pre ľudí žijúcich v chudobe

- prednášky, workshopy a diskusie s odbornými lektormi

Bratislava, Goetheho inštitút, Panenská 33

17. septembra - štvrtok

09.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Levoča

Levoča

17. septembra - štvrtok

09.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Žiar nad Hronom

Žiar nad Hronom, Mestské kultúrne centrum, zasadacia miestnosť, SNP 119

17. septembra - štvrtok

09.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Stará Ľubovňa

Stará Ľubovňa, Mestský úrad, veľká zasadačka, Obchodná 1

17. septembra - štvrtok

09.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Turčianske Teplice

Turčianske Teplice, Mestský úrad, 1. poschodie, zasadačka, Partizánska 413/1

17. septembra - štvrtok

09.30 TK občianskeho združenia Akčné ženy

Téma: Ženy a materská dovolenka: prekážka alebo príležitosť? Prezentácia výsledkov tretieho prieskumu o diskriminácii v odmeňovaní na Slovensku a problematika návratu žien po materskej dovolenke

Bratislava, Alma Career, Pribinova 19

17. septembra - štvrtok

09.30 Ako sa žije mamám s malými deťmi na Slovensku? - okrúhly stôl Únie materských centier

Téma: Kvalita života žien na materskej a rodičovskej dovolenke a jeho odraz vo verejných politikách

Banská Bystrica, Úrad Banskobystrického samosprávneho kraja, 1. poschodie, zasadacia miestnosť, Námestie SNP 23

17. septembra - štvrtok

10.00 Elektronická fakturácia - konferencia Finančnej správy SR

Téma: Efaktúra ako kľúčový nástroj digitalizácie podnikania na Slovensku

Košice, Košice hotel, Moldavská cesta 51

17. septembra - štvrtok

10.00 Deň bez áut v rámci Európskeho týždňa mobility v Dunajskej Strede

- slávnostné otvorenie a vyhodnotenie súťaže Do práce na bicykli

Dunajská Streda, Hlavná ulica

17. septembra - štvrtok

11.00 Slávnostné otvorenie akademického roka 2026/2027 vo fakultnej nemocnici v Prešove

- vzdelávať sa budú medicu štvrtého a piateho ročníka lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** a študenti Fakulty zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove

Prešov, Fakultná nemocnica s poliklinikou J. A. Reimana, budova riaditeľstva, veľká zasadačka, Hollého 14

17. septembra - štvrtok

12.00 TK spoločnosti Allegro

Téma: Finančné výsledky za druhý kvartál 2026 a ďalší vývoj a smerovanie skupiny Allegro Group

online

17. septembra - štvrtok

12.05 Výbor NR SR pre kultúru a médiá

Bratislava, NR SR, miestnosť č. 32, Námestie A. Dubčeka 1

17. septembra - štvrtok

13.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Komárno

Komárno

17. septembra - štvrtok

13.00 Týždeň zelených budov 2026

- 16. ročník série podujatí organizuje Slovenská rada pre zelené budovy (SKGBC)

Podujatie Green Business Afternoon - Budúcnosť stavebníctva je v inováciách

13.15 h – Odborná časť a panelová diskusia

17.00 h - Prehliadka budovy

Podujatie Green Business Club 2026

18.00 h - Slávnostné otvorenie Týždňa zelených budov 2026

18.30 h – Privítanie nových členov Slovenskej rady pre zelené budovy

Bratislava, Biometrics House, Jurská 19

17. septembra - štvrtok

14.00 Mestské zastupiteľstvo mesta Hlohovec

Hlohovec, hotel Jeleň, Námestie svätého Michala 1

17. septembra - štvrtok

15.00 Nádych - festival Divadla Poprad (17. - 20. septembra)

- otvorenie divadelnej sezóny

Poprad, Divadlo Poprad, Scherfelova 15

17. septembra - štvrtok

16.00 TK starostu obce Perín-Chým Rolanda Vintera a starostu obce Veľká Ida Petra Nagya

Téma: Podpísanie dohody o vysporiadaní katastra časti obce Gomboš

Veľká Ida, kultúrny dom, Gomboš

17. septembra - štvrtok

16.30 Poklady prírody: od Karibiku po Sibír - vernisáž

Výstava pri príležitosti 70. výročia založenia prírodovedného oddelenia Šarišského múzea a 40. výročia otvorenia expozície Príroda severovýchodného Slovenska a jej ochrana potrvá do 10. januára 2027

Bardejov, Šarišské múzeum, výstavná sieň, Radničné námestie 13

17. septembra - štvrtok

17.00 Soaré venované 125. výročiu narodenia umelca a prvého slovenského profesionálneho operného speváka Janka Blaha

Skalica, Záhorské múzeum, expozícia, Námestie slobody 13

17. septembra - štvrtok

17.00 Výstup z výtvarného plenéru - vernisáž

Senica, Záhorské osvetové stredisko, Vajanského 5

17. septembra - štvrtok

17.00 Stretnutia - festival poézie v Levoči

- rozhovory so slovenskými básnikmi a vydavateľmi, autorské čítania a koncert Jakuba Ursínyho

Levoča, Knižnica Jána Henkela, Námestie Majstra Pavla 58

17. septembra - štvrtok

17.30 Jonathan Gresty: Iné názory - uvedenie knihy

Košice, OD Urban, kníhkupectvo Martinus

17. septembra - štvrtok

18.00 Michaela Paštrnáková: Božie mená - vernisáž

Výstava potrvá do 27. septembra

Bratislava, Primaciálny palác, Justiho sieň, Primaciálne námestie 1

17. septembra - štvrtok

18.00 Dni židovskej kultúry

Koncert skupiny Samaria Klezmer Band

Sereď, kaštieľ (bastión)

17. septembra - štvrtok

18.30 Predpremiéra a TK Divadla Jonáša Záborského v Prešove

Téma: Muzikál na motívy Paramount Pictures filmu Brucea Joela Rubina: Duch v réžii Michala Náhlíka

18.30 h - Začiatok predstavenia

po predstavení v divadelnej sále

- TK

Prešov, DJZ, historická budova

17. septembra - štvrtok

19.00 World Music Festival Bratislava - mestský hudobný festival (17. - 20. septembra)

Bratislava

18. septembra - piatok

Tri dni, dve témy a jedny Čičmany (18. - 19. septembra)

Čičmany, kaštieľ

18. septembra - piatok

08.00 Novobanský jarmok (18. - 19. septembra)

Nová Baňa, Námestie slobody

18. septembra - piatok

09.00 61. schôdza Národnej rady SR

Bratislava, NR SR, rokovacia sála, Námestie Alexandra Dubčeka č. 1

18. septembra - piatok

10.00 Príbeh lídra, ktorý spája Slovensko - premiéra krátkometrážneho filmu

Predstavenie výsledkov štúdie, ktoré dokumentujú širší ekonomický význam pôsobenia spoločnosti Lidl na Slovensku. Akú ekonomickú hodnotu vytvára pôsobenie spoločnosti Lidl na Slovensku, kam táto hodnota smeruje a aký ďalší efekt generuje v slovenskej ekonomike?

Zúčastní sa finančná riaditeľka Lidl SR Renáta Šándorová a tvorcovia štúdie

Bratislava, Eurovea, Cinema City, VIP sála, Pribinova 8

18. septembra - piatok

10.00 Brífing Slovenského hydrometeorologického ústavu

Téma: Zhodnotenie leta 2026. Počasie z pohľadu klimatológie, fenológie a hydrológie

Informovať budú klimatológovia Pavol Faško a Peter Kajaba, fenológ Jozef Rozkošný a hydrologička Katarína Kotríková

Bratislava, SHMÚ, budova A, prízemie, Jeséniova č. 17

18. septembra - piatok

10.00 Sláva šľachetným: Pieseň a chrám tvoria hrad prepevný - vedecko-historické podujatie (18. - 20. septembra)

Organizuje Spolok Martina Rázusa

10.00 h - začiatok vedeckej konferencie

Liptovský Mikuláš, Evanjelický cirkevný dom, Tranovského ulica

12.30 h - odhalenie Pamätníka Juraja Tranovského

Liptovský Mikuláš, areál Kostola sv. Mikuláša

17.00 h - koncert Cithara Sanctorum

Liptovský Mikuláš, Tolerančný evanjelický a. v. kostol, Tranovského ulica

18. septembra - piatok

11.00 Otvorenie evanjelického kostola po rekonštrukcii v Sabinove

- tematická výstava

Sabinov, priestory evanjelickej záhrady

18. septembra - piatok

11.00 Otvorenie projektu tréningového pracoviska - Kaviarne Úsmev

- vernisáž autorských diel denného psychiatrického stacionára

Vranov nad Topľou, Centrum pre psychické funkcie, 2. poschodie, M. R. Štefánika 2427

18. septembra - piatok

13.00 Na jednej lavičke vo Veľkom Krtíši

Veľký Krtíš, Hontiansko-novohradská knižnica A. H. Škultétyho, Námestie A. H. Škultétyho 736/5

18. septembra - piatok

13.30 Living City - festival bývania (18. - 19. septembra)

Košice, Kasárne/Kulturpark, Kukučínova 2

18. septembra - piatok

14.30 Zvolenský jesenný jarmok (18. - 19. septembra)

14.30 h - Krojovaný sprievod detských folklórnych súborov

15.00 h - Ruka hore - tanečný program detských folklórnych súborov

Zvolen, Námestie SNP

18. septembra - piatok

16.00 UNESCO v Čičmanoch (18. - 19. septembra)

Podujatie venované živému kultúrnemu dedičstvu a jeho rôznym podobám

Čičmany, areál kaštieľa a drevenice Ondreja Gregora

18. septembra - piatok

16.00 Noc v knižnici vo Veľkom Krtíši

Veľký Krtíš, Hontiansko-novohradská knižnica A. H. Škultétyho, Námestie A. H. Škultétyho 736/5

18. septembra - piatok

17.00 Ručné kolorovanie čiernobielych fotografií - tvorivý fotoworkshop s fotografom Robom Kočanom

- sprievodné podujatie k výstave Umenie Tatier zo zbierok Tatranskej galérie

Poprad, Tatranská galéria, Hviezdoslavova 12

18. septembra - piatok

17.00 Re:Vinárske26 - pezinský kultúrno-komunitný festival (18. - 20. septembra)

Pezinok, bývalé Vinárske závody, areál, Za dráhou 21

18. septembra - piatok

17.00 História vojenskej posádky v Seredi - prednáška Ondreja Urbana

Sereď, Mestské múzeum, M. R. Štefánika 8

18. septembra - piatok

17.00 Vinobranie Pezinok (18. - 20. septembra)

Pezinok, Radničné námestie, hlavná tribúna a Zámocký park, tribúna pred zámkom

18. septembra - piatok

18.00 Jón Kalman Stefánsson: Letné svetlo a potom príde noc - diskusia spojená s autogramiádou nového vydania knihy

Bratislava, kníhkupectvo Artforum, Kozia 20

18. septembra - piatok

18.00 Igric 2026 - galavečer odovzdávania najstarších národných audiovizuálnych cien

Súčasťou galavečera bude aj odovzdávanie:

- Tvorivých prémie Igric

- Ceny Jána Fajnora

- Zvláštne uznanie poroty producentovi

- Ceny Klubu filmovej kritiky

Bratislava, Štúdio L+S, Námestie 1. Mája 5

18. septembra - piatok

18.00 80. výročie Hotelovej akadémie Ľudovíta Wintera v Piešťanoch - galaprogram

Piešťany, Dom umenia, Nábrežie Ivana Kraska 1

18. septembra - piatok

18.00 Festival príbehov (18. - 20. septembra)

Trenčín

18. septembra - piatok

18.00 Ľudia ľuďom – návšteva partnerských miest a ukončenie letnej turistickej sezóny na hornej Nitre (18. - 20. septembra)

- slávnostný sprievod mestom

Bojnice, z Hurbanovho námestia ku kruhovému objazdu na Prievidzskej ulici

18. septembra - piatok

18.30 Duch: slovenská premiéra muzikálu - 1. premiéra

Slovenská premiéra muzikálu na motívy filmu Brucea Joela Rubina

Réžia: Michal Náhlík

Prešov, Divadlo Jonáša Záborského, Námestie legionárov 6

18. septembra - piatok

19.00 Nataša Bošková: We care a lot - vernisáž

Výstava potrvá do 20. novembra

Bratislava, Ateliér XIII, Panská 13

19. septembra - sobota

05.00 Karpatská vandrovia vo Volovských vrchoch - turistické podujatie

05.00 h - 50-kilometrová trasa

Štart: Štós, kúpele

10.00 h - 25-kilometrová trasa

Štart: Kojšova hoľa, Chata Erika

19. septembra - sobota

09.00 International Autoshow 2026 (19. - 20. septembra)

Medzinárodná motoristická výstava

Bratislava, Incheba Expo

19. septembra - sobota

10.00 Deň slovenských plemien vo Vychylovke

10. ročník národnej prezentačnej výstavy slovenských plemien a hospodársky významných zvierat

- komentované prehliadky zvierat
- prezentácia knihy Slovenský statok

Nová Bystrica, Vychylovka, skanzen

19. septembra - sobota

10.30 Národné slávnosti chleba - Od zrnka ku chlebíku

- ochutnávky chleba od pekárov a ľanových špecialít
- prezentácia stredovekej kuchyne
- názorná ukážka tradičného spracovania ľanu
- výstava folklórnych obrazov výtvarníčky Kataríny Kosánovej

Piešťany, hotel Park, Nábřežie Ivana Kraska 2

19. septembra - sobota

11.00 Spolu - celoslovenské stretnutie františkánskej rodiny pri príležitosti 800. výročia smrti svätého Františka z Assisi

10.00 h - Stretnutie pútnikov z františkánskej rodiny a sprievod do františkánskeho Kostola sv. Jakuba

Trnava, pri Kostole sv. Heleny

11.00 h - slávnostná svätá omša, hlavným celebrantom bude apoštolský nuncius na Slovensku Nicola Girasoli

Trnava, Kostol svätého Jakuba

19. septembra - sobota

11.00 Celoslovenské stretnutie fujaristov (19. - 20. septembra)

Čičmany, areál drevenice Ondreja Gregora a kaštieľa

19. septembra - sobota

11.00 Medzinárodný festival tradičného bábkového divadla Bábky v parku

Rusovce, priestory SĽUK-u, Balkárska 31/66

19. septembra - sobota

12.00 Ondrej Demo: Ozveny púchovskej doliny - uvedenie knihy

Knihu zostavil Martin Melišík, spolupracovali Jana Oravcová a Petronela Rágulová

Spevník bude obsahovať notografické prepisy, texty piesní, prehľadné registre, dobové fotografie a etnomuzikologické posúdenie diela

Púchov

19. septembra - sobota

12.00 Celoslovenská prehliadka heligonkárov

12.00 h - Prednáška z cyklu rozhovorov s výrobcami z Podpoľania

12.00 h - Vrchárska muzika: výstava heligóniek

Korytárky, kultúrny dom

17.00 h - Moje najmilšie: škola spevu podpolianskych piesní

18.30 h - Na nebi sa tri hviezdičky hrajú: večierkové piesne

Korytárky, Amfiteáter pod vrbou

19. septembra - sobota

13.00 Zo srdca - inkluzívny multižánrový festival

Bratislava, Hviezdoslavovo námestie

19. septembra - sobota

13.45 Safari v chotári regiónu Trnava - komentovaná prehliadka

Prehliadku povedie odborník na pôvodné a zabudnuté odrody ovocných stromov David Fridrich. Súčasťou bude aj ochutnávka jabĺk priamo zo starých stromov.

Dobrá Voda, pri Kostole Narodenia Panny Márie

19. septembra - sobota

14.00 Ľudia ľuďom – návšteva partnerských miest a ukončenie letnej turistickej sezóny na hornej Nitre (18. - 20. septembra)

14.00 h - Slávnostný program k 130. výročiu otvorenia hasičskej zbrojnice a odhalenie pamätnej tabule

Bojnice

19. septembra - sobota

14.00 Charitatívny tanečný maratón nadácie AXIS pre Tomáša Hulínu, pacienta s detskou mozgovou obrnou

Trnava, City aréna, Kollárova č. 20

19. septembra - sobota

16.30 Zemplínsky festival duchov a strašidiel

Michalovce, Zemplínske múzeum, kaštieľ, areál, Kostolné námestie 1

19. septembra - sobota

17.00 Elán a kamaráti - koncert

Martin, amfiteáter

19. septembra - sobota

18.00 Koncert Moyzesovho kvarteta z cyklu komorných koncertov Moyzes a Kupkovič

Bratislava, Koncertná sieň Dvorana, Zochova 1

19. septembra - sobota

18.30 Duch: slovenská premiéra muzikálu - 2. premiéra

Slovenská premiéra muzikálu na motívy filmu Brucea Joela Rubina

Réžia: Michal Náhlík

Prešov, Divadlo Jonáša Záborského, Námestie legionárov 6

19. septembra - sobota

19.00 Premiéra rodinného muzikálu Roald Dahl: Matilda

Bratislava, divadlo Nové scéna, Živnostenská č. 1

20. septembra - nedeľa

09.00 Ľudia ľuďom – návšteva partnerských miest a ukončenie letnej turistickej sezóny na hornej Nitre (18. - 20. septembra)

Bojnice, areál CVČ a ZŠ

20. septembra - nedeľa

10.00 Sláva šľachetným: Pieseň a chrám tvoria hrad prepevný - vedecko-historické podujatie (18. - 20. septembra)

Organizuje Spolok Martina Rázusa

10.00 h - spomienkové Služby Božie

Liptovský Mikuláš, Tolerančný evanjelický a. v. kostol, Tranovského ulica

11.30 h - sprievod k odhalenému Pamätníku Juraja Tranovského

Liptovský Mikuláš, od Tolerančného ev. a. v. kostola k areálu Kostola sv. Mikuláša

20. septembra - nedeľa

11.00 Vinobranie Pezinok (18. - 20. septembra)

- alegorický sprievod

Pezinok, Radničné námestie, hlavná tribúna a Zámocký park, tribúna pred zámkom

20. septembra - nedeľa

14.00 Festival na Hrádku - krajský astronomický festival v Michalovciach

Na podujatí sa zúčastní kozmonaut Ivan Bella, moderátor vedomostnej súťaže Duel Gregor Mareš, hudobná skupina Sám sebou.

Michalovce, Krajská hviezdáreň

20. septembra - nedeľa

16.30 Národný pochod za život

Bratislava, Námestie slobody

20. septembra - nedeľa

17.00 Premiéra rodinného muzikálu Roald Dahl: Matilda

Bratislava, divadlo Nové scéna, Živnostenská č. 1

20. septembra - nedeľa

17.00 Jesenná Cyklojazda po Fraštáku

Trasa cyklojazdy - Štart: Pešia zóna – Starý rínok – Jesenského – Bernolákova – Železničná – Benku – Nová štvrť – Svätopeterská – Nábřežie A. Hlinku – Sihoť – Cieľ Zámocká záhrada amfiteáter

Hlohovec

mik It

Autor: LT

UPJŠ: Viac ako 250 geografov sa stretlo na kongrese Geografia v meniacom sa svete

11. 9. 2026, 17:07, Zdroj: tasr.sk , Vydavateľ: Tlačová agentúra Slovenskej republiky, Autor: TASR, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Daniel Pella, rektor UPJŠ, Laura Hoľanová, hovorca UPJŠ OR hovorkyňa UPJŠ, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa

Šafárika, PF UPJŠ

Dosah: 1 341 GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 181 EUR

UPJŠ: Viac ako 250 geografov sa stretlo na kongrese Geografia v meniacom sa svete

Košice 11. septembra (TASR) - Viac ako 250 geografov sa stretlo od pondelka (7. 9.) do štvrtka (10. 9.) na **Univerzite Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ)** v Košiciach na štvrtom spoločnom kongrese Českej a Slovenskej geografickej spoločnosti s názvom Geography in the Changing World - Geografia v meniacom sa svete. Štvordňový kongres ponúkol vedeckú diskusiu, nové technológie, vzdelávanie i odborné exkurzie. TASR o tom informovala **hovorkyňa UPJŠ** v Košiciach **Laura Hoľanová**. Uviedla, že organizáciu mala na starosti Prírodovedecká fakulta (**PF**) **UPJŠ** v Košiciach a jej Ústav geografie (ÚG **PF UPJŠ**) v spolupráci s Českou geografickou spoločnosťou a Slovenskou geografickou spoločnosťou. Do Košíc prišli podľa nej vedci zo Slovenska a Česka, ale aj odborníci z ďalších európskych krajín a Nového Zélandu. Kongres otvoril **rektor UPJŠ Daniel Pella**, účastníkov privítal prezident Slovenskej geografickej spoločnosti Martin Boltižiar a viceprezident Českej geografickej spoločnosti Jiří Preis. „Súčasný svet sa mení rýchlo a často nečakane. Okolité prostredie ovplyvňuje kvalitu nášho každodenného života vrátane nášho zdravia. Geografia preto určite patrí medzi vedné disciplíny, ktoré nám umožňujú chápať svet v širších súvislostiach,“ uviedol Pella. Jedna z troch hlavných plenárnych prednášok bola venovaná premene veľkých obchodných centier a nákupných areálov. Prednášajúcou bola prezidentka Medzinárodnej geografickej únie (IGU - International Geographical Union) Nathalie Lemarchand. Prezident Asociácie geografických spoločností v Európe (EUGEO - Association of Geographical Societies in Europe) Zoltán Kovács zdôraznil, že mesto nie je možné posudzovať izolovane od jeho zázemia, pretože jeho fungovanie je previazané s bývaním, dochádzkou, dopravou, ekonomikou, využívaním krajiny a každodennými väzbami obyvateľov za administratívnymi hranicami mesta. Témou bola aj umelá inteligencia v geografickom výskume, ktorú otvoril Jakub Langhammer z Prírodovedeckej fakulty Karlovej univerzity v Prahe počas svojej prednášky. Okrem toho vedci diskutovali aj o využití umelej inteligencie v geologickej predikcii, strojovom učení pri modelovaní povodní alebo o automatizovanom mapovaní vegetácie. Súčasťou kongresu boli aj príspevky na témy ako GeoAI, diaľkový prieskum Zeme, strojové a hlboké učenie, participatívne mapovanie či modelovanie prírodných rizík. Okrem globálnych procesov sa odborníci zaoberali aj problémami slovenských a českých miest a regiónov. Program v stredu (9. 9.) obsahoval aj Didaktický deň, ktorý bol venovaný budúcnosti geografického vzdelávania. V rámci toho sa uskutočnila panelová diskusia. Hoľanová dodala, že v posledný deň kongresu mali účastníci možnosť odborných exkurzií po meste Košice a širšom regióne. V rámci terénneho programu tak bolo podľa nej možné sledovať priemyselné dedičstvo, súčasné investície, krajinu a regionálny rozvoj. mah von

Autor: TASR

Erik Sikora - Krídla motívov

12. 9. 2026, 0:16, Zdroj: [kamdomesta.sk](https://www.kamdomesta.sk), Sentiment: Pozitívny, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Botanická záhrada UPJŠ**

Dosah: 1 213 GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 172 EUR

Erik Sikora - Krídla motívov

Vernisáž: 16. 7. 2026, 17.00

Kurátorka: Zuzana Janečková

Trvanie výstavy: 17. 7. 2026 – 15. 9. 2026

Botanická záhrada UPJŠ, Mánesova 23, Košice

Výstava s názvom Krídla motívov predstaví divákovi najnovšiu tvorbu multimediálneho umelca Erika Sikoru, ktorý žije a pôsobí v Košiciach. Pôjde o rozsiahlu sériu akvarelov rôznych rozmerov, vytvorených špeciálne pre túto výstavu v Botanickú záhradu v spolupráci s Východoslovenskou galériou. Najviac akvarelov bude „vyrastať a popínať sa“ v skleníku s motýľmi, na čo odkazuje aj samotný názov výstavy. Keďže pôjde – tak ako minulý rok – o výstavu dvojdomú, časť akvarelov sa bude ukrývať aj v Pohyblivej krajine na nádvorí hlavnej budovy Východoslovenskej galérie. Diela budú v obidvoch priestoroch vystavené extrémnejším podmienkam súvisiacim so zmenami počasia, teplôt a vlhkosti. Väčšina akvarelov bude adjustovaná medzi sklá, môžeme ich teda vnímať aj ako ďalšie skleníky, no niekoľko z nich bude aj v priamej interakcii s prostredím. Erik Sikora je známy predovšetkým videami, hudbou a performanciami, teraz sa však vrhol na maľovanie a strašne ho to baví. Táto výstava bude ozajstnou pastvou pre oči, a keďže Erik nie je len Džumelec, bude to aj veľké dobrodružstvo – cesta do stredu akvarelu.

Východoslovenská galéria v spolupráci s Botanickou záhradou **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**.

Liek podľa vedcov funguje. Vilcovi rodičia naň však potrebujú ešte dva milióny eur

12. 9. 2026, 7:30, Zdroj: [aktuality.sk](https://www.aktuality.sk), Vydavateľ: Ringier Slovakia Media s.r.o., Sentiment: Pozitívny, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika**

Dosah: 523 094 GRP: 11,62 OTS: 0,12 AVE: 1716 EUR

Liek podľa vedcov funguje. Vilcovi rodičia naň však potrebujú ešte dva milióny eur

Uložiť článok

Dva milióny majú, ďalšie dva potrebujú vyzbierať. Rodina z Košíc sa snaží prepísať osud trojročného Vilka, potrebuje na to však pomoc darcov a špičkových vedcov.

„Vilko sa nedávno hral s bračekom a sesternicou na dvore a prišiel za nami s plačom, že beží pomaly. Začína to cítiť,” hovorí jeho otec Richard Olexa. Vilko, ktorý má vzácny typ Duchennovej svalovej dystrofie, o pár dní dovŕši tri roky. Už teraz však pociťuje dôsledky nervosvalového ochorenia.

Hoci pravidelne navštevuje fyzioterapeuta, chodí na hipoterapiu a rodičia s ním každý deň cvičia, nedokáže vyjsť sám po schodoch, ťažko vstáva a padá aj na rovnom povrchu. Richard Olexa pripúšťa, že to spoločne s manželkou Zuzkou prežívajú len veľmi ťažko a svoje nádeje vkladajú do lieku, ktorý pre dieťa vyvíjajú špičkoví vedci. A podľa najnovších správ funguje tak, ako odborníci predpokladali.

Lekári a vedci, ktorí pre Vilka pripravujú génovú terapiu, veria, že mu liek umožní žiť lepší a dlhší život. Na to, aby ho dostal, však musí celý tím odborníkov aj jeho rodina prejsť ešte dlhú cestu. A stále potrebujú vyzbierať zvyšné takmer dva milióny eur.

S Olexovcami sme sa spojili telefonicky, keď cestovali z Prahy, kde Vilko podstúpil ďalšie vyšetrenia a rehabilitácie. Práve tie sú totiž nevyhnutné na to, aby si uchoval čo najviac svalovej hmoty do podania lieku. Svaly, ktoré stratí, sú totiž nenahraditeľné. Aj preto potrebuje dostať liečbu čo najskôr.

„Je nám jasné, že Vilko nebude môcť športovať tak, ako bežní zdraví ľudia. Chceme však, aby bol čo najviac samostatný, aby sa dokázal hýbať a aby žil život čo najpodobnejší tomu, aký žijú zdraví ľudia,” hovorí Richard Olexa.

Bez liečby totiž chlapci s Duchennovou svalovou dystrofiou zostávajú odkázaní na vozík už okolo desiateho roku života a mnohí z nich sa nedožijú ani tridsiatky. Postupne totiž prichádzajú o svalovú hmotu aj v rukách, dýchacom ústrojenstve či srdci.

Prvé výsledky sú sľubné

Rodina do dnešného dňa vyzbierala zhruba 2,3 milióna eur. Olexovcov v snahe prepísať Vilkov osud podporili už tisíce individuálnych darcov a desiatky ľudí sa ich príbeh dotkol tak, že sa rozhodli zorganizovať pre nich lokálnu zbierku. Často aj netradičným spôsobom. Peniaze pre Vilka zbierali študenti i ľudia počas cukrárskej akcie.

Jedna verejná zbierka bola spojená s takmer 350-kilometrov dlhým behom sólo bežca od Tatier k Dunaju, ďalšiu usporiadal chodec na Ceste hrdinov SNP, ktorý za každý prejdený kilometer zbieral symbolicky jedno euro. Zbierku zorganizoval aj predajca časopisu Nota Bene.

„Veľmi ďakujeme každému, kto sa nám snaží pomôcť, či už na internete, alebo kdekoľvek inde,” hovorí Richard Olexa, ktorý priznáva, že sa im s manželkou radikálne zmenil život. Obaja sú totiž introverti, no túžba pomôcť synovi ich dostala do situácií, keď sú na očiach.

Peniaze, ktoré sa podarilo vyzbierať, sa pretavujú do výsledkov. Vedci pod vedením profesora Nicolasa Weina z Univerzity v Nantes niekoľko mesiacov pracujú na príprave génovej terapie pre Vilka, ktorú už stihli otestovať na jeho bunkách. Liečivo vyvolalo reakciu, ktorú odborníci očakávali. Ďalšie kontrolné testy ešte pokračujú, no prvá fáza sa blíži ku koncu.

Pri tejto príležitosti prišli vedci aj na Slovensko. „DMD gén si môžeme predstaviť ako dlhý recept na výrobu dystrofínu – bielkoviny potrebnej na správne fungovanie svalov. Tento návod sa skladá zo 79 častí. U Vilka sa chyba nachádza v jeho šiestej časti, preto bunka nedokáže návod správne prečítať a vytvoriť potrebný dystrofín,” vysvetli profesor Wein.

„Náš terapeutický prístup jej pomáha poškodenú časť preskočiť a vytvoriť skrátenú, ale funkčnú formu dystrofínu. Prvá séria testov na Vilkových bunkách potvrdila, že navrhnutý mechanizmus funguje,” dodáva francúzsky odborník na génovú terapiu.

Spolupráca piatich krajín

Postupne sa tak môžu vydať k druhému kroku, v ktorom sa preverí bezpečnosť a prípadná toxicita lieku. Na druhej fáze vývoja dnes spolupracujú odborníci z Francúzska, Spojených štátov, Belgicka, Česka a Slovenska. Bezpečnostné a toxikologické testy prebehnú v Českej republike.

Vedci budú sledovať, ako sa liečivo správa v organizme, kde sa nachádza, ako rýchlo sa z tela vylučuje a či nevyvoláva nežiaduce účinky. Podľa aktuálneho harmonogramu by mohli byť výsledky známe v prvom polroku 2027 a finálna dokumentácia bude dokončená v treťom štvrtroku toho istého roka.

Video sa načítava...

Výslednú dávku má vyrobiť špecializované pracovisko v Spojených štátoch. Po dokončení výroby, ďalšej kontrole a uvoľnení na použitie v Európskej únii ho dopravia do Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach, kde sa pripravuje jeho klinické podanie a následná zdravotná starostlivosť o Vilka. Podľa všetkého by to mohlo byť začiatkom roku 2028.

Aby sa do tohto cieľa dostali a nemuseli odsúvať termín podania lieku, čo by znamenalo ďalšiu stratu Vilkových svalov, potrebujú ďalšie takmer dva milióny eur. Tie sú určené na výrobu finálnej dávky, jej uvoľnenie na použitie v Európskej únii, klinické podanie a následnú zdravotnú starostlivosť.

Môžu pomôcť aj ďalším

Hoci je liek našitý na mieru Vilkovi, pripravovaná terapia by mohla fungovať aj pre ďalšie deti. Duchennova svalová dystrofia je však veľmi komplikované ochorenie a nádej by teda mohol predstavovať len pre časť pacientov – tých, ktorí majú poruchu v šiestej, siedmej alebo ôsmej časti DMD génu.

Keď všetky predklinické testy dopadnú dobre, liek by podali Vilkovi na Slovensku. Slovenskú odbornú časť projektu koordinuje profesor Matej Škorvánek z Lekárskej fakulty **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika** a Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice.

Jeho tím sa podieľa na príprave protokolu klinickej štúdie, presného postupu podania liečiva, potrebných vyšetrení, následného sledovania Vilka aj dokumentácie pre regulačné orgány. Do projektu sa zapájajú neurológovia, klinickí genetici, kardiológovia a mnohí ďalší odborníci.

„Išlo by o vôbec prvé podanie tohto konkrétneho liečiva človeku na svete. Našou úlohou je preniesť výsledky z laboratórií do presného a bezpečného klinického postupu pre Vilka. Zároveň získavame skúsenosti s prípravou komplexnej štúdie génovej terapie, ktoré môžu byť využiteľné aj pri ďalších inovatívnych liekoch a liečbe zriedkavých ochorení,“ uviedol profesor Škorvánek.

Workshop pre odborníkov

Hoci majú Olexovci dve deti, riešia Vilkove rehabilitácie, aktívne komunikujú s vedcami o výrobe lieku, organizujú zbierku a sami navštevujú charitatívne akcie pre Vilka, snažia sa aj o to, aby na Slovensko priniesli čo najviac informácií o možnostiach pre deti s DMD.

Aktuálne sa podieľajú aj na organizácii dvojdnového medzinárodného workshopu zameraného na pacientov s Duchennovou svalovou dystrofiou, ktorú pripravuje Lekárska fakulta **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** pod záštitou profesora Škorvána.

Na Slovensku takmer neexistujú rehabilitační špecialisti, fyziatri či logopédi, ktorí dokážu pracovať s deťmi s DMD. Tie totiž potrebujú špeciálny prístup. Workshop je určený práve pre týchto odborníkov – z Čiech, Veľkej Británie či Holandska, s ktorými Olexovci nadviazali kontakt pri snahe zabezpečiť Vilkovi čo najlepšiu starostlivosť.

Liek zatiaľ neexistuje

O tom, že je Vilko chorý, sa jeho rodičia dozvedeli, keď mal 16 mesiacov. Duchennovu svalovú dystrofiu zvyčajne diagnostikujú až oveľa neskôr, no Vilkova mama Zuzana Olexová si u svojho druhorodeného syna všimla viacero zvláštností, ktoré jej napovedali, že niečo nemusí byť v poriadku. Neskoršie testy potvrdili, že ide o veľmi závažné ochorenie.

Rodičia vtedy začali hľadať možnosti v zahraničí. Richardovi Olexovi sa na konferencii v americkom Texase podarilo nájsť špičkového vedca, ktorý by pre Vilka vedel pripraviť génovú terapiu. „Nicolas Wein je jeden z najlepších ľudí, akých sme v živote stretli. Je neuveriteľne láskavý a dobrý človek,“ hovorí o odborníkovi, ktorý im dal nádej.

Vývoj liečby však stojí takmer štyri milióny eur. Rodičia spustili zbierku pred koncom minulého roka a dodnes sa im podarilo vyzbierať necelých 60 percent. Vilkov otec pri snahe upozorniť na zbierku na liečbu pre svojho syna prešiel peši z Košíc do Bratislavy. Génová terapia, ktorú pre Vilka vyvíjajú, je ich jedinou nádejou. Liek, ktorý by dokázal zastaviť progres ochorenia, totiž zatiaľ neexistuje.

Aktuality.sk v lete priniesli aj príbeh dvoch otcov, ktorí sa snažia o kategorizáciu liekov Duvyzat a Agamree pre svojich synov s DMD. Tieto lieky ochorenie nevyliečia, dokážu však čiastočne spomaliť zhoršovanie ochorenia a predĺžiť obdobie, počas ktorého si pacienti zachovávajú svoje schopnosti.

V prípade lieku, ktorý má dostať Vilko, ide skôr o riešenie príčiny. „Liek, ktorý chceme pre Vilka, by mal zastabilizovať stav, v ktorom je pacient v čase podania, prípadne veľmi spomaliť progres ochorenia,“ hovorí Richard Olexa.

Zdroj: Aktuality.sk

Pridajte si Aktuality ako preferovaný zdroj informácií na Google.

MOHLO BY VÁS ZAUJÍMAŤ

Vyberáme pre vás z našich webov

Prihláste sa k odberu newsletterov, aby vám už neunikla žiadna dôležitá informácia.

Zostaňte v obraze, všetky dôležité novinky vám zašleme na váš e-mail.

Autor: Aktuality.sk

Košický vedec Michal Goga o výskume na konci sveta, prežití v extrémoch a štúdiu machov a lišajníkov, ktoré môžu pomôcť aj medicíne

12. 9. 2026, 12:28, Zdroj: [eastmag.sk](#), Autor: Andrea Bercik, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Lekárska fakulta UPJŠ, PF UPJŠ
Dosah: 89 GRP: 0,00 OTS: 0,00 AVE: 44 EUR

Košický vedec Michal Goga o výskume na konci sveta, prežití v extrémoch a štúdiu machov a lišajníkov, ktoré môžu pomôcť aj medicíne

12. septembra 2026

91 12 minutes read

Antarktída nie je len najchladnejším kontinentom Zeme, ale aj jedným z najcennejších prírodných laboratórií. Doc. RNDr. Michal Goga, PhD. z **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** v nej strávil niekoľko týždňov ako člen medzinárodnej vedeckej expedície. V extrémnych podmienkach zbieral vzorky machov a lišajníkov, ktoré môžu pomôcť pochopiť nielen minulosť Zeme, ale aj formovať budúcnosť medicíny či biotechnológií.

Bola expedícia do Antarktídy vašou prvou cestou takéhoto charakteru?

Určite áno. Každoročne síce chodím do Škandinávie zbierať lišajníky a machy, ale to sú väčšinou desaťdňové expedície. Antarktída bola úplne iný level – logisticky, fyzicky aj psychicky.

Aká bola samotná príprava na expedíciu? Predpokladám, že určite iná než pri výpravách do Škandinávie.

Určite. Mal som výživovú poradkyňu, lekárov z košickej Šace, ktorí sledovali môj zdravotný stav, aj kondičného trénera. V Antarktíde sa totiž pohybujete prakticky výlučne pešo. Máte síce k dispozícii štvorkolky, ale tie slúžia najmä na prevoz väčšieho nákladu, napríklad pri budovaní kempov. Samotný výskum však človek absolvuje po vlastných. Treba mať preto nachodené kilometre. Zvládal som to pomerne dobre práve vďaka príprave. Trénoval som dlhé trasy v chladnejšom počasí a zároveň som testoval oblečenie.

Prihláste sa do newslettera

Každý týždeň tipy na články, pozvánky na akcie a súťaže.

Aj to zrejme muselo byť špeciálne prispôbené podmienkam v Antarktíde...

Áno. Veľmi mi pomohol Technologický a inovačný park **UPJŠ**, ktorý zabezpečil partnerov a sponzorov. Mal som napríklad vybavenie od rakúskej firmy, ktorá vyrába funkčné oblečenie aj pre armádu. V Antarktíde je kľúčové vrstvenie. Človek sa počas pohybu zahrieva, takže si musí vedieť jednotlivé vrstvy postupne dávať dole alebo ich opäť pridávať podľa počasia a aktivity.

V rozhovoroch z expedície ste spomínali aj extrémne slnečné žiarenie. Naozaj ste sa museli natierať SPF krémom každé dve až tri hodiny? Najmä pre pánov to musí byť nezvyk.

Áno, no pred samotnou expedíciou sme mali v Brne spoločné školenie, kde nám vysvetľovali všetky pravidlá a riziká – od pohybu v teréne až po nebezpečné zvieratá. Veľmi zdôrazňovali práve ochranu pred slnkom. Nad Antarktídou je stále výrazná ozónová diera a slnečné žiarenie je tam mimoriadne agresívne.

Úpaly sú pomerne časté, najmä keď si človek nechráni uši alebo tvár. A extrémne rizikové sú aj pery. Navzájom sme sa preto kontrolovali. Ja mám zo slnka všeobecne panický strach, takže som bol prakticky stále úplne zahalený. Výnimkou bolo len otužovanie v oceáne.

Naozaj ste sa otužovali v Južnom oceáne?

Áno. Chcel som zažiť, aké to je. Otužovanie v Južnom oceáne človek zažije asi len raz v živote a tá scenéria okolo vás je neopísateľná. Voda má zvyčajne aj mínus dva stupne Celzia. Keďže je slaná, nezamrzá okolo nuly. Pocitovo je to extrémne, ale zároveň úžasné.

Ako bola expedícia zabezpečená po zdravotnej stránke? Za dlhé týždne sa predsa len môže všeličo vyskytnúť.

Súčasťou tímu bol lekár, ale zároveň nám vopred povedal, aby si každý zobral vlastné lieky. Pri toľkých ľuďoch by inak neviezol nič iné. Na stanici sme však mali veľmi dobré vybavenie – lieky, injekcie, dokonca aj ultrazvuk. Ja som si síce svoje lieky zbalil, ale polovicu som aj tak zabudol doma. (Smiech.)

Mali ste počas expedície nejaké vážnejšie zdravotné problémy?

Našťastie nie. Prítom ja aj jeden ďalší kolega sme patrili medzi rizikovejších členov expedície, keďže som po operácii srdca a dlho sa riešilo, či vôbec budem môcť ísť. Nakoniec však všetko dopadlo dobre. Jediný vážnejší incident bol, keď si jedna kolegyňa vytkla členok.

Koľko ľudí tvorilo expedíciu?

Bolo nás osemnásť vrátane dvoch technikov. Väčšinu tvorili Česi. Mali sme tam aj jedného Američana.

Začiatok expedície bol pomerne dramatický. Namiesto plánovaného presunu na Ostrov Jamesa Rossa ste napokon zostali na čilskej základni na Ostrove kráľa Juraja. Ako to vplýva na psychiku, keď ešte ani nedorazíte do cieľa a už sa plány menia?

Úprimne, malo to aj pozitívnu stránku. Už sme totiž boli v Antarktíde, keďže Ostrov kráľa Juraja je vlastne vstupnou bránou na kontinent. Horšie by bolo zostať dva týždne čakať v Punta Arenas. To je malé mestečko v Patagónii, ktoré si človek prejde za jeden deň. Navyše sme mali so sebou najmä vybavenie do zimy, takže by sme tam boli dosť limitovaní.

REKLAMA

Logistika antarktických expedícií je nesmierne komplikovaná. Nebrali sme to preto ako stratu času. Skôr sme sa počas prvých dní učili fungovať v novom režime. Boli sme totiž na vojenskej základni, kde platili veľmi prísne pravidlá. Povolenie na zber vzoriek sme navyše mali iba pre Ostrov Jamesa Rossa, takže sme boli obmedzení.

Čakali sme na ľadoborec, ktorý zabezpečoval logistiku expedície aj zásobovanie. Problém bol v tom, že more pri ostrove bolo stále zamrznuté a ľadoborec sa nevedel dostať bližšie k pobrežiu. Každý večer sme sledovali satelitné snímky a dúfali, že sa ľad pohne. Nakoniec sme si už priali len poriadnu búrku, aby ho vietor rozbil a rozfúkal.

Počas expedície ste fungovali aj v terénnych kempoch. Aké to bolo?

Bez GPS sa tam prakticky nedá fungovať. Pokiaľ človek nepozná terén, môže sa pohybovať maximálne v okolí stanice a na niekoľkých blízkych lokalitách. Všetko vyzerá veľmi podobne a orientácia je náročná.

Kempovanie samotné nebolo až taký problém. Väčšinou sme v teréne zostávali jednu až dve noci. Horšie bolo prispôbovať sa počasiu. Neraz sme plánovali zostať dlhšie, ale keď hlásili sneženie alebo zhoršenie podmienok, museli sme kemp zbalit a vrátiť sa. V Antarktíde sa jednoducho improvizovať veľmi nedá.

Ako fungovali vzťahy v tíme? Poznali ste sa už pred expedíciou?

Poznal som iba vedúceho expedície a jednu kolegyňu, aj to v podstate len cez e-mailovú komunikáciu. Mali sme však obrovské šťastie, že sme si všetci veľmi dobre sadli.

Pri takýchto expedíciách sa vyberajú ľudia, ktorí vedia, do čoho idú. Nemôžete sa s niekým pohádať, keďže ste na sebe navzájom existenčne závislí. Konflikt dvoch ľudí by okamžite ovplyvnil psychiku celej expedície. Preto tam človek odkladá bokom ego aj ješitnosť a nič si neberie osobne.

Podme k samotnému výskumu. Vy ste sa zameriavali najmä na machy a lišajníky. Hľadali ste aj nové druhy?

Áno. Mnohé lišajníky aj machy v Antarktíde sú endemické, teda rastú iba tam. Samozrejme, nájdete aj kozmopolitné druhy, ale veľa organizmov je unikátnych práve pre toto prostredie.

Lišajníky rastú extrémne pomaly, takže nájsť niektoré druhy bolo veľmi náročné. Niečo sa mi však podarilo objaviť. Keďže som bol na samotnej stanici napokon iba približne mesiac, musel som celý výskum prehodnotiť a robiť viacero vecí naraz. Zbieral som materiál aj pre ďalších kolegov, aby z expedície profitovalo čo najviac pracovníkov **PF UPJŠ**.

Ja osobne som sa sústredil najmä na machy a hľadanie druhov, ktoré by sme po návrate vedeli kultivovať v laboratóriu. Chceme ich „oživiť“ zo sporofytov alebo výtrusov a následne pestovať in vitro, teda v kontrolovaných podmienkach, napríklad v Petriho miskách.

Čo chcete na týchto organizmoch skúmať?

Zaujímá nás predovšetkým to, čo im umožňuje prežiť v takých extrémnych podmienkach. A to je veľmi aktuálne aj pre Európu, kde čoraz viac zažívame dlhé obdobia sucha.

Antarktída je vlastne najväčšou púšťou na svete, pretože púšť je definovaná ako miesto s minimom zrážok. Keď tam fúka vietor, všetko je extrémne suché. Organizmy sa tomu musia prispôbiť a pomáhajú im rôzne stresové proteíny či sekundárne metabolity, ktoré ich chránia pred UV žiarením, vysušením alebo chladom.

Dá sa kvantifikovať, koľko druhov ste priniesli?

To sa veľmi ťažko odhaduje. V teréne nemáte čas detailne skúmať, čo je nový druh a čo nie. Snažíte sa nazbierať čo najviac materiálu z rôznych lokalít a až následne ho analyzujete.

Priniesol som približne 400 vzoriek a verím, že minimálne polovica z nich budú pre nás nové alebo zatiaľ neopísané druhy, prípadne také, ktoré v našom herbári ešte nemáme.

Spomínali ste, že ste zbierali materiál aj pre viacero pracovísk a rôzne typy výskumu – napríklad aj pre medicínu. Pre koho všetkého ste teda v Antarktíde zbierali vzorky?

Spolupracujeme napríklad s Ústavom farmakológie **Lekárskej fakulty UPJŠ**, kde s doktorom Kellom testujeme sekundárne metabolity a ich protinádorové účinky. Ide o dlhodobú spoluprácu, ktorá prepája prírodovedeckú a lekársku fakultu a ukazuje, aký dôležitý je interdisciplinárny výskum.

Ďalšie vzorky som zbieral pre kolegov z mikrobiológie, aj z Univerzity veterinárskeho lekárstva a farmácie. S mikrobiologičkou z Brna plánujeme napríklad izoláciu látok z baktérií, ktoré by mohli pomôcť pri riešení antibiotickej rezistencie.

Zbieral som aj pre Ústav biologických a ekologických vied a konkrétne pre Katedru zoológie. Pre profesora Kováča sme odoberali chvostokoky – drobné bezstavovce, ktoré žijú priamo v machových porastoch v Antarktíde. Sú mimoriadne zaujímavé tým, že si vyvinuli špecifické adaptačné mechanizmy na extrémne podmienky.

Pre Ústav geografie som zase využíval dron, ktorý mi poskytol docent Gallay. Vďaka nemu sme mohli vytvárať ortofotomapy a sledovať zmeny vegetácie v čase – naskenovali sme oblasti so zelenou vegetáciou, najmä porasty machov, a následne sa dá z roka na rok sledovať ich vývoj a šírenie. Ide o dlhodobé monitorovanie populácií v konkrétnych lokalitách.

Znamená to, že sa tam treba pravidelne vracáť?

Teoreticky áno, ale prakticky stačila jedna Antarktída. Už by som to znova absolvovať nechcel. Aspoň teraz určite nie. (Smiech.)

Prečo?

Najmä kvôli ceste. Tá je na celej expedícii najnáročnejšia a pre mňa osobne aj najodradzajúcejšia, nakoľko mám strach z lietania a lodí. Späť sme išli cez Drakeov prieliv, ktorý je známy extrémnymi podmienkami. Mnohí to považujú za jednu z najnepríjemnejších námorných trás na svete.

Aké boli vaše očakávania pred expedíciou? Naplnili sa?

Bola to mimoriadne obohacujúca skúsenosť. Veľa som sa naučil o spolupráci s ľuďmi v extrémnych podmienkach a zároveň som získal širší vedecký rozhľad. Mal som možnosť pracovať aj s tímami, ktoré sa venujú permafrostu či mikrobiológii, takže som videl prepojenia medzi jednotlivými odbormi. Antarktída je pre mňa najkrajší a zároveň najnedotknuteľnejší kontinent. A úprimne dúfam, že si taký charakter aj zachová. Verím tiež, že z dát a vzoriek, ktoré som tam získal, budeme ťažiť ešte niekoľko rokov.

Ako vnímate význam tejto expedície pre univerzitu?

Určite je to dôležité aj pre študentov a samotnú univerzitu. Ide o výskum, ktorý má potenciál pre biotechnológie a zároveň ide o výnimočnú reprezentáciu.

Spomenuli ste, že vás už vopred varovali pred nebezpečnými živočíchmi. Aké ste stretli?

Často sa ma ľudia pýtali na medvede, ale tie sú len v Arktíde, nie v Antarktíde. Na pobreží sme však stretávali tulene, uškatce a rôzne druhy tučniakov. Tulene sú relatívne pokojné, ale uškatce môžu byť agresívne – v prípade ohrozenia sa správajú veľmi teritoriálne. Veľkým zážitkom boli aj pozorovania z dronu – zachytil som kosatky či veľryby, čo z pobrežia bežne nie je viditeľné. Zmení vám to pohľad na prírodu, mne určite.

Aké boli obmedzenia pri práci v teréne? Vychádzať ste určite mohli len v dobrom počasi.

To bolo naozaj veľmi prísne. Pohyb bol limitovaný najmä rýchlosťou vetra a teplotou. Pri silnom vetre sa nedalo ani normálne pracovať, niekedy ani hýbať. Pocitová teplota klesala výrazne nižšie, takže podmienky boli často na hrane bezpečnosti.

Došlo počas expedície aj k nejakej kritickej situácii?

Áno, jedna z najťažších situácií bola práve cestou späť keď sme naložovali a mali sa vrátiť cez Drakeov prieliv. Stala sa, žiaľ, smutná udalosť, keď vyhasol jeden život. O tom ale nebudem viac rozprávať.

Čo je vlastne na machoch a lišajníkoch také výnimočné?

Sú to pionierske organizmy – osídľujú extrémne prostredia a pripravujú pôdu pre vyššie rastliny. Zároveň obsahujú množstvo bioaktívnych látok, ktoré môžu mať využitie vo farmácii či kozmetike. Ide o veľmi odolné organizmy, ktoré prežívajú v symbióze viacerých zložiek. Ak sa naruší jedna časť systému, celý lišajník prestáva fungovať.

Často sa spomína, že tieto organizmy dokážu prežiť extrémne podmienky. Znamená to, že „neumierajú“?

V podstate áno. Dokážu prežiť extrémne sucho aj dlhé obdobia bez aktivity – nie sú mŕtve, iba neaktívne. V takom stave môžu fungovať mesiace až roky. To z nich robí veľmi zaujímavé objekty výskumu aj z pohľadu vesmírnej biológie. Existujú dokonca experimenty, kde lišajníky prežili pobyt vo vesmíre a po návrate zostali funkčné.

Čo bude teraz, po expedícii? Čo vás čaká ďalej?

Momentálne nás čaká spracovanie ortofotomáp s geografmi, identifikácia všetkých vzoriek a dlhodobá kultivácia machov. Následne budeme robiť chemické analýzy a snažiť sa nájsť ich uplatnenie či využitie v biotechnológiách.

Foto v článku: archív M. Gogu

administrator

Vaša e-mailová adresa nebude zverejnená. Vyžadované polia sú označené *

Slovak

Autor: Andrea Bercik

Slováci prichádzajú o roky života v zdraví: V EÚ už patríme medzi NAJHORŠÍCH, odborníci bijú na poplach!

13. 9. 2026, 0:01, Zdroj: topky.sk , Vydavateľ: Zoznam, s.r.o., Autor: msz, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v

Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ, Lekárska fakulta UPJŠ

Dosah: 294 442 GRP: 6,54 OTS: 0,07 AVE: 1300 EUR

Slováci prichádzajú o roky života v zdraví: V EÚ už patríme medzi NAJHORŠÍCH, odborníci bijú na poplach!

BRATISLAVA – Slováci strávia v zdraví podstatne menej rokov než priemerný obyvateľ Európskej únie. Slovenskí muži prežijú bez zdravotných obmedzení v priemere 56,8 roka, zatiaľ čo európsky priemer dosahuje 62,8 roka. Slovensko tak patrí medzi tri krajiny EÚ s najhorším výsledkom. Odborníci sa preto vo Vysokých Tatrách venujú tomu, ako môže verejné zdravotníctvo zlepšiť prevenciu, využitie zdravotných dát či dostupnosť modernej starostlivosti.

Vo Vysokých Tatrách sa od 9. do 11. septembra koná 6. konferencia verejného zdravotníctva krajín V4 a 7. konferencia Slovenskej asociácie verejného zdravia. Stretnutie prináša odborníkov z Európy, Kanady či Austrálie, ktorí diskutujú o budúcnosti verejného zdravotníctva a možnostiach, ako zlepšiť zdravie celej populácie.

Slovenské zdravotníctvo pritom čelí výrazným výzvam. Okrem nízkeho počtu rokov prežitých v zdraví je Slovensko po Poľsku druhou krajinou Európskej únie s najrýchlejším starnutím populácie. Podľa odborníkov preto nestačí spoliehať sa iba na nové lieky, zdravotnícke prístroje či technologické inovácie.

"Veľmi nás teší, že konferencia už po siedmy raz prináša na Slovensko odborníkov, ktorých práca ovplyvňuje verejné zdravie v celej Európe. Rozprávať sa pritom budú aj o problémoch, ktoré výrazne riešime aj u nás – od prevencie až po starnutie populácie," hovorí MUDr. Zuzana Katreniaková, PhD., predsedníčka SAVEZ a členka riadiacej rady Európskej asociácie verejného zdravotníctva (EUPHA).

(Zdroj: gettyimages.com)

Inovácie nemusia znamenať nový liek či prístroj

Kým klasická medicína sa sústreďuje predovšetkým na liečbu konkrétneho pacienta, verejné zdravotníctvo sleduje zdravie celej populácie. Dôležitú úlohu preto zohráva prevencia, organizácia zdravotnej starostlivosti aj schopnosť predchádzať ochoreniam.

Práve inovácie vo verejnom zdraví sú hlavnou témou konferencie. Odborníci sa nezameriavajú iba na nové technológie, ale aj na efektívnejšie využívanie zdravotných dát, umelú inteligenciu v prevencii či komunikáciu medzi lekárom a pacientom.

Cieľom je hľadať také riešenia, ktoré môžu zlepšiť zdravotný stav veľkej časti obyvateľstva a zároveň dostať zdravotnú starostlivosť bližšie k ľuďom.

(Zdroj: Getty Images)

Slovensko stráca roky života prežitého v zdraví

Priemerná dĺžka života na Slovensku je 78,6 roka. V Taliansku a Švédsku, ktoré patria na čelo európskeho rebríčka, dosahuje až 84,1 roka. Ešte väčší problém však predstavuje počet rokov, ktoré ľudia prežijú bez výrazných zdravotných obmedzení.

Slovensko v tomto ukazovateli patrí medzi tri najhoršie krajiny EÚ. Rozdiel pritom podľa odborníkov nesúvisí iba s tým, aké možnosti ponúka moderná medicína. Významnú úlohu zohráva aj to, či sa overené postupy dostávajú k ľuďom a ako efektívne je nastavená zdravotná starostlivosť.

"Inovácia vo verejnom zdraví neznamená vždy nový liek, technológiu alebo modernú nemocnicu. Ak chceme zlepšiť zdravie populácie, potrebujeme investovať nielen do liečby, ale oveľa viac do prevencie, zdravotnej gramotnosti a intervencií založených na dôkazoch o ľudskom správaní – čiže do behaviorálnych a sociálnych inovácií. Pre mňa je teda skutočnou inováciou aj systém, ktorý nečaká na chorobu, ale pomáha ľuďom zostať zdravými," hovorí Dr. Iveta Rajničová Nagyová, PhD., FABMR, prednostka Ústavu sociálnej a behaviorálnej medicíny **Lekárskej fakulty UPJŠ** v Košiciach, členka Lancet Commission on the European Health Union a bývalá prezidentka EUPHA (2020-2024).

Moderné zdravotníctvo nesmie zostať len pre niektorých

Dôležitou otázkou je aj dostupnosť nových riešení pre ľudí, ktorí ich potrebujú najviac. Odborníčky Dr. Iveta Rajničová Nagyová a Dr. Zuzana Katreniaková sa vo svojom výskume venujú aj tomu, ako starší ľudia zvládajú digitálne zdravotníctvo a či majú záujem rozvíjať potrebné digitálne zručnosti.

Moderné technológie totiž podľa odborníkov môžu pomôcť zlepšiť zdravotnú starostlivosť, zároveň však hrozí, že vytvoria ďalšiu bariéru pre časť populácie. Výsledky výskumu predstavia odborníci aj počas konferencie.

"Slovensko nemusí všetko vymýšľať od začiatku. Odborníci, ktorí za overenými riešeniami stoja, budú tri dni sedieť v jednej sále so slovenskými výskumníkmi, lekármi, verejnými zdravotníkmi a zástupcami štátu. A práve to rozhoduje o tom, či sa tieto riešenia dostanú aj k nám alebo o nich budeme len čítať," dodáva Zuzana Katreniaková.

Konferencia sa začína prevenciou chronických chorôb

Úvodný deň patrí odbornému workshopu Švajčiarsko-slovenského programu spolupráce v oblasti zdravia. Pripravila ho doc. PhD. Daniela Kállayová, PhD., MPH, z Odboru verejného zdravia, skrýningov a prevencie Ministerstva zdravotníctva SR.

Hlavnou témou workshopu je posilnenie prevencie chronických ochorení na Slovensku. Práve tie patria medzi najvýznamnejšie faktory, ktoré skracujú obdobie života prežitého v dobrom zdraví.

Prevencia býva označovaná za jednu z najefektívnejších a zároveň najlacnejších možností, ako zlepšiť fungovanie zdravotníctva. V praxi sa však podľa odborníkov často odkladá. Workshop má preto ukázať možnosti systematického prístupu, ktorý využíva zdravotné dáta a prepája štát s regiónmi či zamestnávateľmi.

Autor: msz

Ked' človek skrýva myšlienky na samovraždu: Signály, ktoré netreba prehliadnuť

 13. 9. 2026, 10:00; Zdroj: zdravie.pluska.sk ; Vydavateľ: News and Media Holding a.s., Autor: Karolína Trnovcová, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika
Dosah: 1 253 GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 175 EUR

Ked' človek skrýva myšlienky na samovraždu: Signály, ktoré netreba prehliadnuť

Samovražedné myšlienky nemusia byť na človeku vôbec vidieť. Odborníci upozorňujú, že práve preto je dôležité spozornieť skôr, než sa psychická kríza prehĺbi.

O samovražde často začneme hovoriť až vtedy, keď dôjde k pokusu alebo tragédii. Človek však môže svoje ťažkosti dlho skrývať, zľahčovať ich alebo sa ich snažiť zvládnuť sám – a navonok pritom pôsobiť, že je všetko v poriadku.

Podľa Národného centra zdravotníckych informácií bolo na Slovensku v roku 2025 nahlásených 509 dokonaných samovrážd, o 42 viac ako rok predtým. Znepokojujúci je aj nárast pokusov medzi dievčatami vo veku 15 až 19 rokov. Psychológovia a psychologičky IPčka za prvý polrok 2026 riešili 8 107 kontaktov s myšlienkami na ukončenie života a 1 298 kontaktov súvisiacich s pokusom o samovraždu.

V každodennej praxi to podľa riaditeľa IPčka Mareka Madra znamená v priemere sedem kontaktov denne v akútnej kríze. Kým v roku 2020 organizácia zaznamenala približne 8-tisíc kontaktov s myšlienkami na ukončenie života, v roku 2023 ich bolo približne 17-tisíc. „Za každým tým kontaktom je obrovská bolesť duše a veľmi často tí ľudia majú pocit, že na našej linke, ale aj na ostatných linkách pomoci, sú to prvé momenty, keď naberú odvalu a prvýkrát pomenujú, čo sa vlastne v ich vnútri deje. To, čo nie je dobrá správa, je, že sa to deje, keď sú už na tej hrane. Veľa v IPčku premýšľame nad tým, ako sa dostať k tým ľuďom ešte predtým, ako sa dostanú do tejto hraničnej situácie,“ hovorí Madro.

Navonok v poriadku

Prečo môžu najmä u mladých zostať vážne psychické ťažkosti dlho nepovšimnuté, vysvetľuje prof. Andrea Madarasová Gecková, PhD., ktorá pôsobí na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave a na Lekárskej fakulte **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**. Prvé varovanie totiž nemusí vyzerať ako psychický problém.

„Oni prežívajú často ako prvé somatické ťažkosti, teda únavu, nevoľnosť, zvracanie, problémy so spánkom. Potom príliš veľa o sebe uvažujú, spochybňujú sa, majú neadekvátne emocionálne reakcie, sú plačliví, majú výkyvy nálad alebo dokonca prežívajú pocit odcudzenia. Ďalšia skupina je, že nevládzu žiť, nedokážu vykonávať aktivity, ktoré predtým robili,“ opisuje odborníčka.

Ani výraznejšie zmeny však nemusia mladého človeka priviesť k tomu, aby si povedal, že potrebuje pomoc. „Oni tie pocity normalizujú. Úplne nevedia, čo je a čo nie je normálne, nemajú to s čím porovnať. Myslia si: Všetci to majú tak ako ja, veď všetci rozprávame o depresii, všetci máme depresiu, tak asi toto je to, čo prežívam ja,“ vysvetľuje Madarasová Gecková. Ďalší problém je, že svoje trápenie dokážu skryť. „Častokrát tí dospelávajúci povedia: Ja som videl fotografie alebo záznamy z toho obdobia a som na nich veselý, ale ja som sa vtedy strašne zle cítil, hoci som pôsobil veselo a smial som sa.“

Niektorí si navyše hovoria, že sa zle cítiť nemajú dôvod. Majú rodinu, zázemie, zdanlivo im nič nechýba, a preto svoje pocity spochybňujú alebo sa za ne hanbia. K tomu sa pridáva prirodzená snaha dospelávajúcich osamostatniť sa, zvládnuť problém sami a nezaťažovať druhých. „Častokrát až suicidálne prežívanie alebo pokus je ten moment, keď si uvedomia, že niečo naozaj nie je v poriadku a zmobilizujú sa k tomu, že požiadajú o pomoc,“ upozorňuje profesorka.

Cesta k pomoci

Ani samotné rozhodnutie vyhľadať pomoc ešte nemusí znamenať, že ju človek rýchlo dostane. Mladý človek a jeho rodičia sa musia zorientovať v systéme, nájsť správneho odborníka a dostať termín. Ďalšie problémy môžu vzniknúť priamo počas starostlivosti.

„Mladí dospelávajúci sa často sťažujú, že im chýba uznanie dospelých, že naozaj môžu prežívať to, čo prežívajú, a uznanie toho, že sú spôsobilí zapojiť sa do tej starostlivosti. Majú pocit, že to, čo im je a čo sa s nimi bude diať, sa diskutuje o nich bez nich, s ich rodičmi, a nie s nimi. Potom majú aj menšiu ochotu spolupracovať a celá pomoc je menej účinná,“ hovorí Madarasová Gecková.

Práve riziko, že človek na tejto ceste zo systému vypadne, chce riešiť nová metodika ZACHYŤ SKÔR, ktorú IPčko predstavilo pri príležitosti Svetového dňa prevencie samovrážd. Je určená odborníkom pracujúcim s deťmi a mládežou a prináša napríklad Mapu podpory, Kruh podpory či Bezpečnostný plán. Základ tvorí postup ZACHYŤ – OVER – CHRÁŇ – SPOJ – SPREVÁDZAJ.

Podľa Madra totiž nestačí človeku iba povedať, kam sa má obrátiť. Ako príklad uvádza prístup inšpirovaný modelom Zero Suicide. „Odovzdávanie pacienta alebo človeka s bolesťou duše neprebieha tak, že odborník iba napíše na papier, že odporúča klinického psychológa a ďalšiu starostlivosť. Reálne sa stretne s tým klinickým psychológom aj s tým človekom a spoločne ho odovzdajú v živom kontakte. Je to jednoduchý nástroj, ale veľmi efektívny,“ vysvetľuje riaditeľ IPčka. Cieľom je vytvoriť okolo ohrozeného človeka sieť, v ktorej vie, čo bude nasledovať a na koho sa môže obrátiť.

Najviac obetí sú muži

Minister zdravotníctva Kamil Šaško na tlačovej konferencii upozornil, že 84 percent dokonaných samovrážd na Slovensku tvoria muži, pričom najviac ich je vo veku 40 až 49 rokov. Pokusy sa vo veľkej miere týkajú mladých ľudí, najmä dievčat vo veku 15 až 19 rokov, pribúdajú však aj chlapci. Medzi obeťami bolo podľa údajov, ktoré uviedol, aj dieťa mladšie ako 15 rokov a 14 mladistvých.

Úloha blízkych pritom nemusí spočívať v tom, že budú vedieť problém vyriešiť. Dôležité je vôbec vytvoriť priestor na rozhovor. „To úplne najzákladnejšie, na čo by sme všetci v kruhu svojich blízkych, priateľov a rodín mali byť pripravení, je položiť jednoduchú otázku: Ako sa dnes naozaj máš? Ale to nestačí. Sme zvyknutí prijať očakávanú odpoveď, že mám sa dobre, čo riešiš. Treba byť pripravený naozaj počuť aj tú nepríjemnejšiu odpoveď – nemám sa až tak dobre – a venovať jej veľkú pozornosť,“ povedal minister zdravotníctva.

Minister zároveň prisľúbil, že nová metodika nezostane iba iniciatívou neziskového sektora. „Hovoríte, že ju teraz budete smerovať za odborníkmi a potom dúfate, že si z toho niečo štát zoberie. To nemôže byť o dúfaní, to je povinnosť,“ reagoval a navrhol otvoriť o nej diskusiu aj v rámci medziresortnej pracovnej skupiny.

Pomoc skôr

IPčko preto už nefunguje len ako krízová linka. Prevádzkuje osem centier krízovej intervencie, výjazdové tímy a šesť klubov pre mladých ľudí. Jeho pracovníci sa venujú aj online terénnej práci a vyhľadávajú ľudí, ktorí na sociálnych sieťach hovoria o psychickej kríze. Za rok 2025 organizácia odpovedala na viac ako 181-tisíc prosieb o pomoc.

Na rizikových miestach, kde už v minulosti dochádzalo k tragédiám, umiestňuje IPčko tabule s priamym kontaktom na pomoc. Počas roku 2025 sa z týchto miest ozvalo 184 ľudí. „Hovorili, že nemajú čo stratiť, a preto nám volajú, aby zdieľali svoje pocity a svoje myšlienky. Veľmi často nechávali odkazy pre svoje rodiny,“ opisuje Madro. Práve preto podľa neho treba hľadať spôsoby, ako človeka zachytiť ešte skôr.

Prevenencia začína vo vzťahoch

Odborná starostlivosť je pri vážnej psychickej kríze nevyhnutná, no prvá záchranná sieť môže vzniknúť už medzi ľuďmi. „Prevenencia samovrážd nezačína v psychiatrickej ambulancii. Ona začína v našej spoločnosti, v našich vzťahoch. Najväčší ochranný faktor sú dobré vzťahy,“ zdôrazňuje Marek Madro.

„Ľudia v takejto hraničnej situácii veľmi často majú pocit, že tým, že odídu zo sveta, ochránia svojich blízkych. Preto je nesmierne dôležité, aby znel odkaz: Záleží na tebe, pomoc existuje. Som pripravený sa rozprávať, som ochotný s tebou chvíľu v tej bolesti, neistote a úzkosti vydržať a spolu s tebou hľadať pomoc. Zrazu už na to nebudeš sám, ale na tú pomoc môžeme byť dvaja,“ dodáva.

Rovnakú myšlienku nesie každoročná kampaň BODKOČIARKA. Bodka predstavuje koniec, po doplnení čiarky však vzniká symbol pokračovania. Odkaz je jednoduchý: nečakať na poslednú chvíľu, všímať si druhých, brať ich trápenie vážne a pomôcť im dostať sa k pomoci skôr.

Vypočujte si aj náš podcast

Starajte sa o seba s láskou. 🌸 Náš newsletter vám každý týždeň prinesie tipy, ako žiť zdravšie, spokojnejšie a s úsmevom. Prihláste sa ešte dnes!

Autor: Karolína Trnovcová

Tisícky mladých ľudí prežíva vnútorný boj. Pokusy o samovraždu pribúdajú, psychológovia upozorňujú na varovné signály

📅 13. 9. 2026, 13:00, Zdroj: [ta3.com](#) 📄, Vydavateľ: C.E.N. s.r.o., Autor: **Michaela Fratričová**, Sentiment: **Ambivalentný**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ, LF UPJŠ**
Dosah: 140 683 GRP: 3,13 OTS: 0,03 AVE: 1542 EUR

Tisícky mladých ľudí prežíva vnútorný boj. Pokusy o samovraždu pribúdajú, psychológovia upozorňujú na varovné signály

Každý rok si na Slovensku vezmú život stovky ľudí. Alarmujúci trend však odborníci vidia pri pokusoch o samovraždu - najmä medzi mladými dievčatami. Aj na to upozorňuje "Svetový deň prevencie samovrážd". Psychiatri tvrdia, že varovným signálom môže byť zmena správania či uzatváranie sa do seba.

Za úsmevom sa môže skrývať boj o život

Niekedy to na človeku nie je vidieť. Usmieva sa, chodí do práce, do školy, rozpráva sa s blízkymi. Vnútri pritom ale môže prežívať úplne inú realitu. So samovražednými myšlienkami dnes zápasia tisícky ľudí. Iba minulý rok si na Slovensku vzalo život 509 ľudí.

„Až 84 percent prípadov samovrážd na Slovensku predstavujú muži,“ informoval minister zdravotníctva Kamil Šaško.

Pokusov o samovraždu je však o niečo viac. Vlni ich lekári evidovali vyše 800, pričom najčastejšie išlo o staršie tínedžerky. „Najrizikovejšou skupinou sú najmä dievčatá a mladé ženy od 15 do 19 rokov. Pribúda však aj chlapcov, a to aj medzi obeťami samovrážd. Žiaľ, mali sme aj dieťa do 15 rokov a 14 mladistvých,“ spresnil Šaško.

„Napríklad oveľa vyššie skórujú v pocite beznádeje, oveľa vyššie skórujú v obavách z násilia v spoločnosti, ich sa to viac dotýka,“ doplnila prednostka Ústavu psychológie zdravia **LF UPJŠ** Andrea Madarasová Gecková.

S myšlienkami na ukončenie života sa stretávajú psychológovia na dennej báze. Len v poradni IPčko zazvonil s rovnakým problémom telefón tento rok už 8-tisíckrát. Mladí svoje ťažkosti podľa nich často potláčajú, lebo majú pocit, že na ne nemajú právo. „Denne zažívame

sedem kontaktov v akútnej kríze, kde ľudia hovoria, že sú na hrane života a smrti," priblížil riaditeľ a zakladateľ IPčka, psychológ Marek Madro.

Chýbajú detskí psychiatri, nová metodika ponúka manažéra krízy

„Oni to vnímajú ako neadekvátne. Hovoria si – veď mám všetko. Moji rodičia mi hovoria, že mi nič nechýba, tak by som sa nemal takto cítiť,“ vysvetlila psychologička Madarasová Gecková.

Odborníkov pritom vyhľadáva čoraz viac ľudí. Mnohí ale zostanú visieť medzi odporúčaním a samotnou pomocou. Práve túto medzeru má odstrániť nová metodika. „Mladý človek dostane rovno k sebe manažéra. Ten zabezpečí dostatočne skoro psychiatrickú starostlivosť, spolu s ním ide a odovzdá ho vlastne fyzicky tomu druhému odborníkovi,“ opísal fungovanie systému Madro.

Problémom však zostáva nedostatok detských psychiatrov. Na celom Slovensku ich pôsobí približne 46 a sú aj okresy, kde neordinuje ani jeden. Podľa psychológov však vo viac ako polovici prípadov môže pomôcť aj podpora rodiny či priateľov. A možno práve obyčajný odkaz blízkej osobe jej dokáže zachrániť život.

Autor: Michaela Fratričová

IPčko prinieslo návod na pomoc

14. 9. 2026, Zdroj: **Denník SME**, Strana: 19, Vydavateľ: **Petit Press, a.s.**, Autor: **Ema Ivičová**, Sentiment: **Ambivalentný**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ, Lekárska fakulta UPJŠ**, Ďalšie zdroje: **Denník SME - ďalšie vydanie**
Dosah: 450 000 GRP: 10,00 OTS: 0,10 AVE: 14200 EUR

IPčko prinieslo návod na pomoc

Rubrika: Zdravie

Metodika umožňuje rozoznať psychické ťažkosti detí

Za prvý polrok 2026 riešila organizácia IPčko 8107 kontaktov s myšlienkami na ukončenie života a 1298 pokusov o samovraždu. Teraz prišla s metodikou ako včas rozoznať psychické ťažkosti a zasiahnuť.

Sedem ľudí denne sa obráti na online psychologickú poradňu s volaním o pomoc v akútnej kríze, s myšlienkami na samovraždu.

„Veľmi často sú tieto momenty tými prvými, keď človek naberie odvahu a nahlas prizná, že sa mu niečo deje. Problémom je, že tieto momenty nastávajú, až keď sú na pomyslenej hrane života,“ hovorí Marek Madro z poradne IPčko.

To sa teraz podieľalo na príprave novej príručky, ktorá má pomôcť odborníkovi a odborníčkam v prvom kontakte s deťmi a mladými ľuďmi, aby dokázali včas rozoznať psychické ťažkosti a zasiahnuť. Metodiku Zachyť skôr predstavilo občianske združenie IPčko pri príležitosti Svetového dňa prevencie samovrážd.

V roku 2025 bolo na Slovensku nahlásených 509 dokonaných samovrážd, ukazujú štatistiky Národného centra zdravotníckych informácií (NCZI). Väčšinou ide o mužov vo veku medzi 45 – 50 rokov. Najviac pokusov o samovraždu však registrovali medzi mladými ľuďmi, najmä ženami vo veku 15 – 19 rokov.

Signály prechádzajú bez povšimnutia

„Nevieme úplne presne, prečo sa žije dievčatám v spoločnosti ťažšie, máme iba indície,“ priznáva prednostka Ústavu psychológie zdravia a metodológie výskumu **Lekárskej fakulty UPJŠ** Andrea Madarasová Gecková.

U dievčat sa viac vyskytujú pocity beznádeje a obavy z násillia v spoločnosti.

„Nevieme zatiaľ posúdiť, či iba reagujú skôr a lepšie na okolie ako chlapci, ktorí sa k ich vnímaniu a pocitom pridávajú až neskôr,“ vraví Madarasová Gecková.

To, že je človek v psychickej nepohode, môžu ľudia v jeho okolí rozpoznať často najskôr podľa fyzických ťažkostí, ako sú únava, vracanie či problémy so spánkom. Mladiství s problémami s mentálnym zdravím majú aj prudké výkyvy nálad, sú podráždení a plačliví.

Madarasová Gecková upozorňuje na to, že mladí ľudia príznaky často maskujú, pretože majú pocit, že ich problémy sú neadekvátne.

„Pocity normalizujú logikou, že všetci si niečím prechádzajú a ich negatívne pocity nie sú výnimočné. Tento problém môžu podporovať výroky rodičov a okolia o tom, že majú všetko materiálne a nič im nechýba. Môže to spôsobiť zahanbenie a prehliadku pocitov zlyhania a osamelosti,“ povedala psychologička.

Dospievajúci často prežívajú pocit, že im dospelí neuznávajú ich emócie a neberú ich ako spôsobilých a samostatných aj v procese psychologickéj starostlivosti. „Majú pocit, že sa diskutuje o nich bez nich, napríklad cez ich zákonných zástupcov,“ doplnila Madarasová Gecková.

„Majú potom menší záujem spolupracovať a celková pomoc je menej účinná.“

Môžu včas zbrať, ak je mladý človek v ohrození

Príručka Zachyť skôr má pomôcť školským psychologom, sociálnym pracovníkom, centráram poradenstva a prevencie, ako aj učiteľom a lekármi.

Metodická príručka využíva overené metodologické kroky z celého sveta, ktoré sú aplikované na slovenské podmienky. Poskytuje im nástroje, pomocou ktorých môžu včas zbrať, ak je mladý človek v ohrození, a zasiahnuť.

Metodika stojí na troch pilieroch: bezpečie, spojenie a kontinuita. Obsahuje aj päťkrokový postup zachyť-over-chráň-spoj-sprevádzaj, cez ktorý majú mať odborníci v prvej línii jednotný jazyk a jasný postup v rizikových situáciách.

Okrem iného odporúča aj americký model Zero suicide (Žiadne samovraždy), kedy odborník prvého kontaktu – teda napríklad školská psychologička – priamo odovzdá mladého človeka s psychickými ťažkosťami do ďalšej psychologickéj starostlivosti. Ide o to, aby systém neustránil z dohľadu človeka v momente, keď môže byť v ohrození.

„Chceme priniesť nástroj, vďaka ktorému sa človek neprepadne v systéme pomoci a prípadne tam bude niekto, kto ho dokáže zachytiť do záchrannej siete,“ vysvetlil Madro.

Tvorcovia príručky Zachyť skôr pripravujú tréningy a školenia, aby odborníkov naučili, ako s ňou majú pracovať. „Chceme ju overiť priamo v praxi a upravovať podľa skúseností odborníkov a postupne z nej vytvoriť systémový nástroj, ktorý pomôže prepájať služby okolo mladého človeka,“ vysvetľuje Madro.

Preveniu komplikuje nedostatok odborníkov

IPčko najčastejšie kontaktujú mladí ľudia chatom, možnosťou je ale telefonát, email či videohovor v slovenskom, ukrajinskom a posunkovom jazyku.

Minulý rok v poradni evidovali 181-tisíc prosieb o pomoc, z čoho sa 15 030 týkalo myšlienok na samovraždu a 2311 pokusov o samovraždu. Za prvý polrok 2026 riešili psychológovia a psychologičky organizácie IPčko 8107 kontaktov s myšlienkami na ukončenie života a 1298 pokusov o samovraždu.

„Vlani sa nám kvôli zdrojom darilo odpovedať iba na jeden z desiatich kontaktov. Za posledné mesiace sa nám podarilo štatisticky zvýšiť kontakt na každého štvrtého človeka,“ povedal riaditeľ IPčka Marek Madro.

Problémom pri prevencii je dostupnosť bezplatnej starostlivosti. Na Slovensku pracuje 47 detských psychiatrov. Mnoho mladých ľudí čaká dlho na bezplatný termín u odborníka a diagnostiku.

Minister zdravotníctva Kamil Šaško z Hlasu priznáva, že o odbor nie je medzi medikmi taký záujem, ako napríklad o gynekológiu.

Preveniu by mal podľa neho podporiť navrhovaný zákon o integrovanom systéme ochrany mladých ľudí pred mobilizáciou k násiliu a radikalizácii.

© SME

IPčko kvôli zdrojom odpovedá na štyri z desiatich kontaktov.

ILUSTRAČNÉ FOTO – ADOBE STOCK

Fakty

Užitočné kontakty

Nezábudka je linkou dôvery pre dospelých. (nonstop tel. 0800 800 566)

Linka detskej istoty pre deti a mládež, nonstop tel. číslo 116 000.

Linka pomoci obetiam násillia. (nonstop tel. 0850 111 321)

IPčko je internetová linka dôvery pre mladých ľudí. (ipcko@ipcko.sk)

In Poradňa poskytuje podporu, sociálne, psychologické a právne poradenstvo pre LGBTI+ ľudí. (tel. 0948 144 313)

Linka nádeje pre ľudí v krízových situáciách, s rodinnými problémami či pocitom zúfalstva a beznádeje. (tel. 055/ 644 1155, 055/ 622 2323)

Autor: Ema Ivičová